

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการนำมาวิเคราะห์และเป็นกรอบในการศึกษาเรื่อง “บทบาทการสะท้อนภาพกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทยของหนังสือพิมพ์รายวัน” ประกอบด้วย

1. บทบาทสื่อมวลชนต่อสังคม
 - 1.1 ทฤษฎีทางสังคมวิทยา
 - 1.2 บทบาทสื่อมวลชนตามแนวคิด Dennis McQuail
2. การวิเคราะห์หน้าที่สื่อมวลชน
 - 2.1 แนวคิดทฤษฎีปัทธสถาน
 - 2.2 บทบาทหน้าที่หนังสือพิมพ์ต่อสังคม
3. การสะท้อนภาพของสื่อมวลชน
 - 3.1 สื่อมวลชนในฐานะนายประตูข่าวสาร (Gatekeeper Concept)
 - 3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นกลาง (Objectivity)
 - 3.3 แนวคิด “การกำหนดเรื่องพิจารณา” (Agenda setting)
 - 3.4 แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ (Image)
 - 3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ในลักษณะภาพแบบตายตัว (Stereotype)
4. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์
 - 4.1 หนังสือพิมพ์กับชาติพันธุ์นิยม
5. บทบาทสื่อกับชนกลุ่มน้อย

1. บทบาทสื่อมวลชนต่อสังคม

1.1 บทบาทหน้าที่ตามทฤษฎีทางสังคมวิทยา

แนวทางการศึกษาแนวทางหนึ่งที่ใช้ศึกษาสื่อมวลชน ได้แก่ ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ นิยมของสื่อมวลชน ซึ่งจัดอยู่ในประเภททฤษฎีทางสังคมวิทยา โดยทฤษฎีนี้มองว่า สื่อมวลชนมีหน้าที่ปฏิบัติตามภารกิจของตน เพื่อให้สังคมดำรงอยู่อย่างมีเสถียรภาพ กล่าวคือ ถ้าเราเปรียบเทียบสื่อมวลชนเหมือนร่างกายเราจะพบว่า ร่างกายของเรามีอวัยวะต่าง ๆ และอวัยวะทุกส่วนของร่างกายต้องรักษาหน้าที่ของตนเอง สื่อมวลชนก็เป็นระบบ ๆ หนึ่ง ซึ่งมีภาระบทบาทหน้าที่ของตนเอง และต้องปฏิบัติหน้าที่ไปตามภารกิจ เพื่อให้ระบบสังคมอยู่ได้ คือ ถ้าเมื่อไหร่ สื่อมวลชนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ครบถ้วนเสถียรภาพในสังคมก็อาจหายไป

ซึ่งในประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน (Media Function) นั้น โรเบิร์ต มอร์ตัน (Robert Morton, 1957) ได้อธิบายให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างผลสืบเนื่องที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมทางสังคมกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์มาประกอบการวิเคราะห์ ซึ่งมอร์ตันอธิบายอย่างชัดเจนว่า ผลที่เกิดขึ้นมี 2 ลักษณะคือ ผลตรงตามวัตถุประสงค์สมความตั้งใจ เรียกว่า Manifest Function หรือหน้าที่ชัดแจ้ง และผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดหมายมาก่อน เรียกว่า Latent Function หรือหน้าที่ซ่อนเร้น นอกจากนี้มอร์ตัน ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ผลจากการปฏิบัติหน้าที่ (โดยเฉพาะสื่อ) ไม่จำเป็นที่จะให้ผลในทางบวก (Function) เสมอไป บางครั้งอาจจะให้ออกมาในทางลบ (Dys-Function) ได้เช่นกัน

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อได้มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

ฮาร์โรล ลาสเวล (Harold Lasswell, 1948) ได้กล่าวไว้ว่า การสื่อสารมวลชนมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. สังเกตการณ์สภาพแวดล้อม (Suveillance of environment) ได้แก่ การเฝ้าดูแลสอดส่องเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อคอยตรวจตรา ติดตามเหตุการณ์ว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง รวมถึงภัยอันตรายที่อาจมีผลกระทบต่อสมาชิกของสังคม และจะได้มีปฏิกิริยาตอบโต้อย่างถูกต้อง เช่น การเตือนภัยอันตรายจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นอันที่จริงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น มีทั้งเหตุการณ์ที่ดีและร้ายแต่โดยส่วนใหญ่แล้ว สื่อควรจะสอดส่องและรายงานเหตุการณ์ร้ายซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่บ่อนทำลายเสถียรภาพของสังคมเป็นหลัก

2. ประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้รวมตัวกันอยู่ได้ (Correlation of the parts) ได้แก่ บทบาทหน้าที่ที่การสื่อสารเข้ามาช่วยปรับสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ให้มีความเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันได้ด้วยความสะดวกเรียบร้อยตามสมควร ซึ่งเป็นหน้าที่ที่มากขึ้นกว่าการรายงานข่าวคราวเฉย ๆ ด้วยการตีความการให้คำอธิบาย และชี้แนะ เพื่อให้ทุกส่วนของสังคมที่สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงมีความเข้าใจและมีการกระทำเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคม (transmission of social inheritance) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้เกิดการสืบทอดวัฒนธรรม เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสมบัติส่วนรวมของสังคมที่จะต้องสืบทอดให้เกิดความต่อเนื่องยาวนาน จากคนรุ่นหนึ่งไปยังอนุชนรุ่นต่อ ๆ ไป ในกรณีนี้สื่อมวลชนได้รับมอบหมายให้ช่วยพิทักษ์รักษามรดกของสังคมให้มีความยั่งยืนต่อไปหลายชั่วอายุคน

ชาร์ล โรท (Charles R. Wright, 1964) กล่าวถึงหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์ 4 ประการ ดังนี้

1. หน้าที่ในการให้ข่าวสาร (To Inform) เป็นหน้าที่หลักที่หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องแจ้งให้ผู้อ่านได้รับรู้
2. หน้าที่ในการให้ข้อเสนอแนะ (To give opinion) หน้าที่นี้เป็นหน้าที่ที่หนังสือพิมพ์กระทำโดยการนำเสนอแนะออกมาในรูปของบทความ บทวิจารณ์ และบทบรรณาธิการ การแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ต้องไม่มีการลำเอียงและต้องถืออยู่กับความถูกต้องเหมาะสม
3. หน้าที่ในการให้ความบันเทิง (To entertain) ทำให้เกิดการผ่อนคลายแก่ผู้อ่าน
4. หน้าที่ในการเป็นสื่อโฆษณา (To advertise) หนังสือพิมพ์สามารถเป็นสื่อในการโฆษณาขายสินค้าและให้ข่าวสารเพื่อช่วยในการตัดสินใจแก่ผู้ซื้อได้ด้วย ทำให้เกิดอำนาจการซื้อซึ่งส่งผลให้มีการแข่งขันกันทางธุรกิจและเกิดการพัฒนาทางด้านธุรกิจ

1.2 บทบาทหน้าที่ในทัศนะของเดนิส แมกควอล

ในปี 1983 เดนิส แมกควอล (Dennis McQuail) นักวิชาการด้านการสื่อสารได้วิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ในหนังสือชื่อ Mass Communication Theory : An Introduction โดยนำทฤษฎีโครงสร้างบทบาทหน้าที่ (Structure Functional Theory) ตามทฤษฎีสังคมวิทยาของเมอร์ตัน (Merton) ขึ้นมากล่าว ทฤษฎีนี้มองว่า สังคมคือ ระบบอันหนึ่งซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานหรือระบบย่อยจำนวนหนึ่งยึดโยงกันอยู่ และช่วยกันทำงานคนละอย่าง ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความจำเป็นต่อส่วนรวม สื่อมวลชนคือ หน่วยงานหรือระบบย่อยอันหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่ที่จะตอบสนองความจำเป็นทางสังคมในด้านความต่อเนื่อง การรักษาระเบียบ กฎเกณฑ์ การรวมเอกภาพ การกระตุ้นเตือน การแนะแนวทางและการปรับตัว

ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าสื่อมวลชนเป็นระบบย่อยอิสระที่มีทิศทางของตนเอง และคอยปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในกรอบของอุดมการณ์ทางการเมือง แต่อาจต้องอยู่ในกฎระเบียบของวิชาชีพที่เกิดขึ้นจากการต่อรองในลักษณะการเมืองอยู่บ้าง

แมกเคลลได้เสนอความเห็นว่าเป็นการยากที่จะบอกว่าสื่อมวลชนกำลังทำหรือจะทำอะไรให้เกิดผลต่อสังคม กระบวนการสื่อสารมีหลายมิติหลายปัจจัย และต้องใช้เวลายาวนานจึงจะพิสูจน์ได้ว่าการสื่อสารอะไร ก่อให้เกิดผลอะไรต่อสังคม บทบาทหน้าที่อาจจะเป็นอดีตกาล ปัจจุบันหรืออนาคตกาลก็ได้ แต่บทบาทหน้าที่มีใช้สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงอย่างนั้น (actual and concrete results as such) มันเป็นแต่เพียงความประสงค์หรือเจตจำนง (purpose) ที่ฝ่ายต่าง ๆ อยากจะให้มันเกิดขึ้น แม้อนส่วนหนึ่งอาจจะเกิดขึ้นแล้ว แต่อีกหลาย ๆ ส่วนอาจจะยังไม่เกิดขึ้นก็ได้ เช่น ที่กล่าวกันว่า การสื่อสารมวลชนมีบทบาทหน้าที่ในการเสนอข่าวแก่สังคม ความจริงแล้ว อาจจะมีสื่อมวลชนบางส่วน ชาวบางข่าว และสื่อมวลชนบางส่วนเท่านั้นที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการกระทำตามคำกล่าวนั้น แต่ถ้าใครมากล่าวในทางตรงข้ามว่าการสื่อสารมวลชนไม่มีบทบาทหน้าที่ในการเสนอข่าวแก่สังคม จะต้องได้รับการคัดค้านทั้งนี้เพราะว่าทุกฝ่ายมีความประสงค์ที่จะให้สื่อมวลชนทำหน้าที่นั้น ส่วนจะต้องทำมากหรือน้อยได้ผลหรือไม่เพียงใดเป็นเรื่องที่จะต้องพูดกันโดยอาศัยพื้นฐานปรัชญาเสรีภาพของสังคมนั้น ๆ รวมถึงการพิจารณาศึกษาเรื่องประสิทธิผลอีกด้วย

บทบาทหน้าที่จึงเป็นแค่เพียงความประสงค์ที่จะให้สื่อมวลชนทำอย่างนั้นอย่างนี้ตามเหตุผลอ้างอิงทางวิชาการหรือทางการเมืองเท่านั้น แมกเคลลจึงเน้นบทบาทหน้าที่ในแง่ของความประสงค์ที่จะเป็นไป เพื่อหลีกเลี่ยงให้เกิดความโต้แย้งจากทุกฝ่าย โดยสรุปเป็นความคิดพื้นฐาน 5 ประการเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ "ที่พึงประสงค์" ของสื่อมวลชนต่อสังคมได้ดังนี้คือ

1. การให้ข่าวสาร (information)
 - การให้ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และสภาพการณ์ในสังคมและในโลก
 - บอกให้ทราบถึงสัมพันธภาพแห่งอำนาจ
 - ช่วยส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม การปรับตัวและความก้าวหน้า
2. การประสานสัมพันธ์ (correlation)
 - อธิบาย แปลความ และวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความหมายของเหตุการณ์และข่าวสาร
 - ให้ความสนับสนุนแก่อำนาจหน้าที่และปทัสสถานที่ยอมรับกันแล้ว
 - ทำให้เกิดกระบวนการสังคมนิยม (socializing)
 - ประสานกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน

- ทำให้เกิดความยินยอมพร้อมใจกัน (consensus)
- จัดระเบียบอะไรก่อนหลังและบอกให้รู้ว่าสถานภาพทางสังคม อะไรสำคัญกว่าอะไร
- 3. การสร้างความต่อเนื่อง (continuity)
 - แสดงออกซึ่งวัฒนธรรมหลักและยอมรับวัฒนธรรมรวมทั้งพัฒนาการของวัฒนธรรมใหม่
 - ก่อให้เกิดและธำรงไว้ซึ่งค่านิยมพื้นฐานของคนทั่วไป (commonality of values)
- 4. การให้ความบันเทิงเริงรมย์ (entertainment)
 - ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และวิธีการพักผ่อนหย่อนใจ
 - ลดความตึงเครียดทางสังคม
- 5. การระดมสรรพกำลัง (mobilization)
 - วรรณคดีด้านการเมือง สงคราม การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การทำงาน และบางครั้ง การศาสนาเพื่อวัตถุประสงค์ของส่วนรวม

อย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่ของสื่ออาจจะไม่เป็นผลในทางพึงประสงค์ (Function) เสมอไป บางครั้งอาจจะให้ผลออกมาในทางที่ไม่พึงประสงค์หรือทำหน้าที่ที่ล้มเหลว (Dys-Function) ได้เช่นกัน อาจจะกล่าวได้ว่า การสื่อสารมีช่องโหว่ในแง่ที่ว่า อาจจะทำงานผิดพลาด กลายเป็นการสื่อสารที่ทำงานล้มเหลวเสียหายต่อระบบสังคม เช่นเดียวกับบอวี่วะระของมนุษย์ที่อาจจะล้มเหลวในการสูบฉีดเลือดหรือย่อยอาหารและก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบร่างกายมนุษย์ ดังนี้

บทบาทหน้าที่ล้มเหลว (Dys-Function) คือ บทบาทหน้าที่ในเชิงลบ หรือไม่เป็นไปตามความประสงค์ บทบาทหน้าที่ในเชิงลบอาจเกิดขึ้นต่อบุคคล องค์กรหรือสังคมก็ได้ การให้ข่าวสารจะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตามอาจจะกลายเป็นการให้ข่าวสารที่ผิด (miss-information) ทำให้บุคคลเข้าใจผิด องค์กรดำเนินงานผิดพลาด และสังคมตกอยู่ในสภาพโกลาหล ยกตัวอย่างกรณีการแสดงละครวิทยุเรื่อง war of the world ในสหรัฐอเมริกา หรือข่าวลือในรูปแบบต่าง ๆ ก็นับได้ว่าเป็นบทบาทหน้าที่ที่ส่งผลในทางลบต่อองค์กรและต่อสังคมได้เป็นอย่างมาก

การชักจูงโน้มน้าวใจก็เช่นเดียวกัน สามารถจะเกิดขึ้นในเชิงลบหรือมีผู้นำไปใช้ในทางที่ผิดก็ได้ทั้งโดยเจตนาหรือไม่เจตนา หรือในกรณีที่นาซีเอาวิธีการชักจูงใจประเภทเจาะเข้าไปในจิตสำนึก (action onto the sub-conscious) ไปใช้ในระบอบการโฆษณาชวนเชื่อ ก็น่าจะนับได้ว่าเป็น

บทบาทหน้าที่เชิงลบของการสื่อสารซึ่งโดยธรรมชาติถือว่าเป็นระบบย่อยที่สนับสนุนระบบสังคมมากกว่าการทำลาย

นอกจากนี้ยังพบว่าสื่อมวลชนยังไม่ได้มีบทบาทในเรื่องการศึกษาเท่าที่ควร แต่ตรงกันข้ามกลับให้การศึกษามิผิด (mis-education) หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อการศึกษา (anti-education) อีกด้วย การศึกษามิผิดมีหลายอย่าง เช่น การเพาะนิสัยฟุ่มเฟือย ส่งเสริมพฤติกรรมที่ไม่ถูกสุขลักษณะ (กินอาหารที่ไม่ค่อยมีประโยชน์ แต่อาจมีพิษมีภัย) เป็นต้น ส่วนการปฏิปักษ์ต่อการศึกษา ก็คงจะหมายถึงการเป็นคู่แข่งที่ไม่เคารพกติกา แต่ใช้วิธีแย่งผู้รับสารด้วยวิธีการนอกระบบ ทำให้ระบบการศึกษาต้องถูกกระทบกระเทือนทั้งในแง่ของเวลาที่ใช้ในการศึกษาเสริมที่บ้าน และในแง่ที่ว่าเนื้อหาของสื่อมวลชนบางส่วนยังไม่ได้ตรวจสอบหรือจัดรูปแบบให้ถูกต้อง แต่กลับแย่งหรือลดประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ที่ดำเนินอยู่ในระบบการศึกษา

นอกจากนี้ บทบาทหน้าที่หลักของสื่อมวลชนก็อาจกลายเป็นบทบาทหน้าที่ในเชิงลบได้ด้วยการปรับตัวให้เข้ากับสังคมก็อาจกลายเป็นการผลักดันให้หลบหลีกหน้าเพื่อมนุษย การให้ความบันเทิงเรีงรมย์อาจกลายเป็นการทำให้รู้สึกสยดสยองชยะแรงแยงที่เกิดจากการดูภาพยนตร์ที่แสดงให้เห็นเลือดตกยางออก แขนขาด คอกระเด็นจนเด่นชัดมากเกินไป แม้จิตบำบัดเองก็อาจส่งผลในทางลบได้ เพราะข่าวสารที่ปรากฏทางสื่อมวลชนนั้น มิได้ผ่านการควบคุมเหมือนอย่างการพูดของแพทย์ที่ชำนาญในการกลั่นกรองปรุงแต่งข่าวสารให้เหมาะสมกับคนใช้คนใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะ และนำไปสู่การรักษาที่สัมฤทธิ์ผล ชาวทางหน้าหนังสือพิมพ์หรือทางโทรทัศน์มีโอกาสที่จะทำหน้าที่ในเชิงลบได้ค่อนข้างมาก

สำหรับบทบาทหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตามประสงค์นั้นก็คือ บทบาทหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตามความต้องการของบุคคล ตามแผนงานขององค์การหรือตามนโยบายของรัฐ แต่เป็นไปในลักษณะอื่น ซึ่งอาจจะเป็ผลกระทบบเสียหายต่อบุคคล องค์การ หรือรัฐ ผู้ส่งสารมากหรือน้อยก็ได้ ชาลส์ อาร์ ไรต์ (Charles R. Wright, 1964) ได้เขียนเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ (ปกติ) กับบทบาทหน้าที่ล้มเหลวของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม ทำให้เข้าใจแนวความคิดในเรื่องนี้ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนต่อสังคม

	บทบาทหน้าที่ (ปกติ)	บทบาทหน้าที่ล้มเหลว
เฝ้าสังเกตการณ์และรายงาน สภาพแวดล้อม	เตือนภัยบอกข่าวการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ลงข่าว ให้คนระมัดระวังตัว อยู่ใน กรอบของศีลธรรม	ทำให้กลัวภัยบางอย่างโดยใช่ เหตุ ทำให้รู้สึกว่าชีวิตในสังคม ไม่ค่อยมั่นคงปลอดภัย ลงข่าว ให้คนซาชินต่อความชั่ว เอา เยี่ยงและนำไปสู่สภาพไร้ศีล ธรรม
ประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ใน สังคมเข้าด้วยกัน	ช่วยระดมสรรพกำลัง ลด ความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย ลดความแตกตื่นโกลาหล	เพิ่มความเหมือนกันในสังคม (social conformism) ลด ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม (social change)
การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม	เพิ่มเอกภาพทางสังคม ลด ความผิดปกติ เพิ่มการสังคม ประภิต	ทำให้สังคมมีลักษณะเป็น สังคมมวลชน และมีวัฒนธรรม มวลชนมากขึ้น
การบันเทิง นันทนาการ	เพิ่มโอกาสพักผ่อนหย่อนใจแก่ มวลชน	ลดความสำนึกต่อส่วนรวม (public sense) ทำให้มง่าย มอมเมา ลดปฏิบัติการหรือ บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

สรุปได้ว่าการสื่อสารมีช่องโหว่ในแง่ที่ว่าอาจจะทำงานผิดปกติ กลายเป็นการสื่อสารที่ทำงานล้มเหลวเสียหายต่อระบบสังคมได้ ที่เรียกว่าบทบาทเชิงลบหรือบทบาทหน้าที่ล้มเหลวนั่นเอง

2. การวิเคราะห์หน้าที่สื่อมวลชน

2.1 ทฤษฎีเชิงปทัสฐานของสื่อมวลชน

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่เสนอความคิดเห็นในแง่ที่ว่าสื่อมวลชนควรจะทำ หรือถูกคาดหวังว่าจะดำเนินงานอยู่ภายใต้เงื่อนไขอย่างไร และด้วยค่านิยมอะไร ส่วนใหญ่แล้ว แต่ละทฤษฎีจะมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางการเมือง สภาพทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ มีด้วยกัน 6 ทฤษฎีคือ (McQuail, 1987)

2.1.1 ทฤษฎีอำนาจนิยม

สื่อมวลชนอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐ และอยู่ภายใต้ผลประโยชน์ของชนชั้นผู้ปกครอง ที่สร้างความชอบธรรมในการตรวจพิจารณาเนื้อหา ก่อนการตีพิมพ์ และมีการลงโทษหากไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่รัฐบาล หรือผู้มีอำนาจได้กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ มีรูปแบบของการบังคับให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ ซึ่งผู้มีอำนาจได้กำหนดไว้ให้ปฏิบัติ เช่น การบังคับมาตรการการออกกฎหมายมาควบคุมหรือรัฐเข้าควบคุมการดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์โดยตรง การออกระเบียบที่ปฏิบัติได้เกี่ยวกับความประพฤติและการปฏิบัติตัวของบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่กับกิจการหนังสือพิมพ์ หลักการสำคัญของทฤษฎีอำนาจนิยม สรุปได้ดังนี้

- สื่อมวลชนไม่ควรทำอะไรก็ตามที่เป็นการบ่อนทำลายอำนาจของรัฐ
- สื่อมวลชนควรยอมรับอยู่ให้อำนาจของรัฐ
- สื่อมวลชนไม่ควรทำลายค่านิยมของคนส่วนใหญ่ หรือค่านิยมหลักทางศีลธรรมและทางการเมือง
- การตรวจพิจารณาเป็นสิ่งที่ยอมรับ เพื่อเป็นการบังคับให้เป็นไปตามหลักการเหล่านี้
- การล่วงละเมิดต่ออำนาจของรัฐเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ การเบี่ยงเบนจากนโยบายของรัฐหรือทำลายหลักปฏิบัติทางศีลธรรม ควรเป็นความผิดทางอาญา

2.1.2 ทฤษฎีอิสระภาพนิยม

โดยพื้นฐานแล้วทฤษฎีนี้พยายามที่จะมองว่าบุคคลแต่ละคนควรมีอิสระ และมีเสรีภาพในการพิมพ์ในสิ่งที่ตนพอใจ เช่น การมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การมีสิทธิในการร่วมชุมนุมและจัดตั้งองค์การโดยเสรี โดยหลักการและค่านิยมแล้วทฤษฎีนี้จึงเหมือนกันกับหลักการของเสรีประชาธิปไตย นั่นก็คือ ความเชื่อถือในความสามารถของบุคคล ในเรื่องของเหตุผล เรื่องของสัจจะและความก้าวหน้า และอำนาจอธิปไตยของเจตนารมณ์แห่งปวงชน หลักการสำคัญของทฤษฎีอิสระภาพนิยม สรุปได้ดังนี้

- การพิมพ์ควรมีเสรีภาพ ปราศจากการตรวจพิจารณาก่อนการตีพิมพ์โดยกลุ่มบุคคลที่สาม
- บุคคลหรือกลุ่มคนสารพัดดำเนินการตีพิมพ์ และการเผยแพร่โดยไม่ต้องขออนุญาตการกล่าวหาโจมตีต่อรัฐบาล ต่อข้าราชการ หรือต่อพรรคการเมือง (แตกต่างจากการกล่าวหาโจมตีส่วนบุคคล หรือการบงกชและทำให้เกิดความแตกแยกเป็นภัยต่อความมั่นคง) ไม่ควรถูกลงโทษ แม้แต่ในภายหลังเหตุการณ์นั้นแล้ว
- ไม่ควรมีการบังคับให้พิมพ์สิ่งใด

- การตีพิมพ์ "ข้อผิดพลาด" จะถูกปกป้องเช่นเดียวกันกับการตีพิมพ์ข้อเท็จจริง ทั้งในเรื่องความคิดเห็นและความเชื่อ
- ไม่มีข้อจำกัดในทางกฎหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาตีพิมพ์
- ไม่ควรมีข้อจำกัดในการส่งออก หรือนำเข้า หรือส่งสาร หรือรับสารข้ามผ่านประเทศ

2.1.3 ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม

ทฤษฎีความรับผิดชอบความรับผิดชอบต่อสังคมพยายามประนีประนอมหลักการที่แตกต่างกัน 3 ประการเข้าไว้ด้วยกัน ประการแรกคือ หลักการของเสรีภาพส่วนบุคคล และเสรีภาพในการเลือกของบุคคล ประการที่สอง หลักการในเรื่องเสรีภาพของสื่อมวลชน และหลักการที่ตามหลักการของพันธะกรณีของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม โดยค้นหาวิธีการที่จะชดเชยให้กับความขัดแย้งของหลักการต่าง ๆ วิธีการหนึ่งคือ การจัดตั้งสถาบันเพื่อบริหารงานด้านการกระจายเสียงที่มีความเป็นอิสระจากการควบคุมของหน่วยงานของรัฐบาล วิธีการที่สอง การปรับปรุงลักษณะความเป็นอาชีพของสื่อมวลชน เพื่อให้บรรลุถึงการมีมาตรฐานสูงในการปฏิบัติงาน ขณะเดียวกันก็ยังยึดถือในเรื่องของการควบคุมกันเอง ในระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันอยู่ โดยเน้นในเรื่องความเป็นกลาง และความสมดุลย์ในแง่ความสัมพันธ์ต่อรัฐบาล การแก้ไขความขัดแย้งทางสังคม และเป็นกลไกที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ ทำให้สื่อมวลชนตอบสนองความต้องการของผู้รับสาร และรับผิดชอบต่อสังคม หลักการสำคัญของทฤษฎีรับผิดชอบต่อสังคม สรุปได้ดังต่อไปนี้

- สื่อมวลชน ควรจะยอมรับและปฏิบัติตามพันธะกรณีที่มีต่อสังคม
- พันธะกรณีดังกล่าวนี้ จะเป็นผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีมาตรฐานทางอาชีพที่สูง ในแง่ของการมีสาระ มีสำนึก มีความถูกต้อง มีความเป็นกลาง และมีความสมดุลย์
- การยอมรับพันธะกรณีดังกล่าว สื่อมวลชนควรจะควบคุมกันเอง ภายใต้กรอบของกฎหมายและกรอบของสถาบันที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้น
- สื่อมวลชนควรจะหลีกเลี่ยง อะไรก็ตามที่จะนำไปสู่การประกอบอาชญากรรม ความรุนแรงแบบต่าง ๆ หรือความระส่ำระสายหรือล่งละเมิดต่อชนกลุ่มน้อย
- สื่อมวลชนทั้งหมดควรมีลักษณะพหุนิยม และสะท้อนความหลากหลายของสังคม เปิดให้นานาทัศนะมีโอกาสได้ใช้สื่อมวลชน เพื่อแสดงออกถึงทัศนะต่าง ๆ และให้สิทธิในการใช้สื่อมวลชนเพื่อตอบโต้ข้อกล่าวหา
- สังคมและสาธารณชน มีสิทธิในการคาดหวังมาตรฐานชั้นสูงจากการดำเนินงานของสื่อมวลชน และมีสิทธิเข้าแทรกแซงเพื่อให้ได้มาซึ่งมาตรฐานดังกล่าว เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม

เกษม ศิริสัมพันธ์ (2517) แปลจาก Four of the Press ในบทที่ว่าด้วยทฤษฎีสื่อสารมวลชนความรับผิดชอบทางสังคม ความเป็นต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากลัทธิอิสระภาพนิยมบริสุทธิ และได้เกิด “ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม” ทฤษฎีนี้มีข้อสันนิษฐานสำคัญว่า เสรีภาพนั้นย่อมมีพันธะต่าง ๆ ผูกพันอยู่ และหนังสือพิมพ์ซึ่งมีสถานะอภิสิทธิ์ในลักษณะการปกครองของเรา ต้องมีพันธะที่จะมีความรับผิดชอบทางสังคมที่จะดำเนินการในหน้าที่สำคัญบางประการของสื่อมวลชนในสังคมปัจจุบัน ระบบอิสระภาพนิยมจะสามารถสนองความต้องการต่าง ๆ ของตนจะต้องเป็นรากฐานของนโยบายในการดำเนินงานของตนได้เพียงใด ถ้าหนังสือพิมพ์ไม่ยอมรับความรับผิดชอบต่าง ๆ ของตนแล้ว ก็จะต้องมีองค์การอื่นมาดูแลให้หน้าที่สำคัญต่าง ๆ ของสื่อสารมวลชนดำเนินไปด้วยดี

หน้าที่ต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์ตามทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม โดยพื้นฐานก็เหมือนกับหน้าที่ต่าง ๆ ตามทฤษฎีอิสระภาพนิยม ได้มีการกำหนดภาวะ 6 ประการสำหรับหนังสือพิมพ์คือ

1. สนับสนุนระบบการเมืองด้วยการเสนอข่าวสาร การอภิปราย และได้แย้งเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของส่วนรวม
2. เพิ่มพูนสติปัญญาของสาธารณชนเพื่อให้มีความสามารถปกครองตนเอง
3. ปกป้องสิทธิต่าง ๆ ของปัจเจกชนด้วยการทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมรัฐบาล
4. สนับสนุนระบบเศรษฐกิจ สำหรับข้อนี้หน้าที่ที่สำคัญที่สุดของหนังสือพิมพ์ก็คือ จัดให้ผู้ซื้อและผู้ขายสินค้าและบริการต่าง ๆ ได้มาพบกันด้วยการทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมรัฐบาล
5. ให้ความบันเทิง
6. รักษาฐานะทางการเงินของตนเองให้มั่นคงพอที่จักได้เป็นเสรีจากความกดดันต่าง ๆ ของบรรดากลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้แนวความคิดทฤษฎีปทัสถานทางสังคม - ความรับผิดชอบทางสังคมเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของหนังสือพิมพ์ในการทำหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมต่อกรณีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย เพื่อตอบคำถามว่าหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่อย่างเหมาะสมต่อสังคมหรือไม่ในการสะท้อนภาพกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน รวมถึงการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของหนังสือพิมพ์ว่าได้ทำหน้าที่อย่างเหมาะสมต่อสังคมเพียงใด

2.1.4 ทฤษฎีสื่อมวลชนแบบไซเวียต

เป็นทฤษฎีที่ยึดหลักพื้นฐานของ มาร์ก และเอนเงิลส์ และถูกนำไปใช้ของเลนิน จนกระทั่งเป็นรูปแบบเฉพาะของสื่อมวลชนที่ใช้กันในรัสเซีย และประเทศต่าง ๆ ที่รัสเซียมีอิทธิพลครอบงำอยู่ แนวคิดที่สำคัญมีดังนี้ คือ ประการแรก การนิยามชนชั้นกรรมาชีพว่า เป็นผู้ครองอำนาจในรัฐสังคมนิยมเพื่อที่จะรักษาอำนาจเอาไว้ จึงจำเป็นต้องเข้าควบคุม “วิถีการผลิตทางสมอง” ดังนั้น สื่อมวลชนทุกประเภทจึงต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลจากองค์กรของชนชั้นกรรมาชีพ โดยเฉพาะจากพรรคคอมมิวนิสต์ ประการที่สอง รัฐสังคมนิยม มีความหวังอันสูงส่งในการเป็นรัฐที่ปราศจากชนชั้น ดังนั้นเพื่อที่จะได้ไม่มีความขัดแย้งกันในระหว่างชนชั้น สื่อมวลชนไม่ควรจะเกิดขึ้นในแนวทางที่มีความขัดแย้งกันทางการเมือง เพื่อไม่ให้เกิดภาวะที่ไร้ระเบียบทางสังคมจนเป็นอันตรายต่อรัฐสังคมนิยม ประการที่สาม สื่อมวลชนควรมีบทบาทในการให้การสนับสนุนเพื่อเสริมสร้างสังคม และผลักดันให้บรรลุถึงการเป็นสังคมคอมมิวนิสต์ ดังนั้นสื่อมวลชน จึงมีภาระกิจที่สำคัญอย่างยิ่งในการอบรมบ่มนิสัยประชาชนไปในแนวทางที่รัฐต้องการ และยังทำหน้าที่ควบคุมทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการ และช่วยในการเคลื่อนย้ายภายในสังคมอีกด้วย เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ได้วางแผนเศรษฐกิจและสังคมเอาไว้ ประการที่สี่ สัทธิมาร์กซิสต์ยึดมั่นในกฎกฎวิสัยทางประวัติศาสตร์และความเป็นจริงที่เป็นกลาง ซึ่งสื่อมวลชนควรจะเป็นผู้แสดงออกมาให้เห็นทำให้เกิดค่านิยมใหม่ที่แตกต่างออกไปจากระบบสื่อมวลชนเสรีนิยม ประการสุดท้าย ทฤษฎีหลักของรัฐไซเวียต กำหนดให้สื่อมวลชนอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ และต้องการให้รวมเข้าไว้กับเครื่องมือสำหรับนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมือง หลักการสำคัญของทฤษฎีสื่อมวลชนแบบไซเวียต สรุปได้ดังนี้

- สื่อมวลชน ควรรับใช้เพื่อสนองต่อผลประโยชน์ของชนชั้นกรรมาชีพและอยู่ภายใต้การควบคุมของชนชั้นกรรมาชีพ
- สื่อมวลชน ไม่ควรให้เอกชนเป็นเจ้าของ
- สื่อมวลชน ควรปฏิบัติภาระกิจในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยการทำหน้าที่ให้การอบรมบ่มนิสัยทางสังคม ตามบรรทัดฐานที่ได้กำหนดไว้ให้ ให้การศึกษา ให้ข่าวสาร กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจและให้เกิดการเคลื่อนไหวภายในสังคม
- ภายใต้การทำงานเพื่อสังคม สื่อมวลชนควรตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับสาร
- สังคมมีสิทธิในการตรวจพิจารณา หรือใช้มาตรการอื่น ๆ ทางกฎหมาย เพื่อป้องกันหรือลงโทษในภายหลัง เมื่อมีการตีพิมพ์โฆษณาในลักษณะที่เป็นการต่อต้านสังคม
- สื่อมวลชน ควรให้ภาพที่สมบูรณ์ของสังคมและของโลก โดยเป็นภาพที่เป็นกลางไม่มีอคติ และสอดคล้องกับหลักการของมาร์กซิสและเลนินนิส
- สื่อมวลชน ควรสนับสนุนขบวนการ เพื่อความก้าวหน้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2.1.5 ทฤษฎีสื่อสารเพื่อการพัฒนา

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สื่อมวลชนได้หันมาแสดงความรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่และความเจริญก้าวหน้าของสังคมอย่างจริงจัง โดยถือว่สื่อมวลชนเป็นสถาบัน (ตามแนวของเยอรมนี) ที่มีหน้าที่ทางสังคมทันทีที่ถือกำเนิด (ตามแนวของเบลเยียมและฝรั่งเศส) สื่อมวลชนจึงได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาบูรณะประเทศโดยปริยาย แต่สำหรับประเทศในโลกที่ 3 สื่อมวลชนไม่อาจที่จะเข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาได้มากนัก เพราะตนเองก็ยังคงขาดโครงสร้างพื้นฐาน ความชำนาญทางวิชาชีพ เทคโนโลยีและทรัพยากรด้านการผลิต หรือแม้แต่ผู้รับสารที่สนใจและมีส่วนร่วมที่ยังยึดมั่นในแนวความคิดแบบเสรีนิยม หรือไม่ก็ตกอยู่ภายใต้แรงบีบคั้นกดดันของรัฐบาลอำนาจนิยม

Wilbur Schramm และนักวิชาการหลายท่าน เช่น Daniel Lerner และ Everett Rogers ได้เริ่มศึกษาเรื่องนี้มาตั้งแต่เมื่อ 20 ปีก่อน และได้เสนอความคิดว่า ภายใต้นโยบายและการวางแผนที่เหมาะสม การสื่อสารสามารถมีบทบาทในการพัฒนาประเทศในโลกที่ 3 ได้ ในการทางปฏิบัติได้เริ่มมีการเคลื่อนไหวที่จะพัฒนาและประยุกต์ทฤษฎีนี้ให้ใช้ได้ผลอย่างจริงจัง เช่น มีการมอบบทบาทหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาให้กับกระทรวงสารนิเทศ (Ministry of Information) ในหลายประเทศมีการตั้งภาควิชา สาขาวิชา หรือวิชานิตศาสตร์พัฒนาการ (Development Communication หรือ DEVCOM) ขึ้นในสถาบันการศึกษาระดับสูง เช่น มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช เป็นต้น มีการค้นคว้าวิจัยเรื่องการสื่อสารเพื่อการพัฒนาในสถาบันศึกษาวิจัย เช่น มหาวิทยาลัยแอสตันฟอร์ด ศูนย์วิจัยสื่อสารมวลชนและสารนิเทศแห่งเอเชีย (AMIC) เป็นต้น

ผลงานชิ้นสำคัญล่าสุดที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีนี้ก็คือ รายงานการศึกษาปัญหาการสื่อสารของคณะกรรมการแม็กโบรด์ (คณะกรรมการการศึกษาปัญหาการสื่อสารของโลก เพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการสื่อสาร ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญระดับโลก 16 คน) ซึ่งได้ประมวลสาระสำคัญของทฤษฎีไว้อย่างครบถ้วน ถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนมีทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ คือนอกจากจะเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม แล้วยังจะต้องช่วยต่อสู้ป้องกันอำนาจเผด็จการและอิทธิพลแทรกแซงของต่างประเทศอีกด้วย แต่ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือในระบอบประชาธิปไตย แม้ว่าสื่อมวลชนและปัจเจกชนอาจจะถูกจำกัดเสรีภาพลงไปเพื่อเป้าหมายปลายทางของส่วนรวมก็ตาม อาจสรุปบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนได้ดังนี้ คือ

1. ควรจะต้องยอมรับหลักการและภาวะในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตามนโยบายและแผนที่ได้กำหนดไว้แล้ว โดยการเผยแพร่ข่าวสาร ความคิดเห็นและการศึกษาไปในทิศทางที่เห็นด้วยและสนับสนุนแนวนโยบายและแผนเหล่านั้น
2. ควรจะต้องช่วยกันอนุรักษ์และพัฒนาและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาติเพื่อให้เป็นมรดกและเอกลักษณ์ที่แสดงความเป็นชาติ
3. ควรจะต้องให้ความสำคัญการแลกเปลี่ยนข่าวสารกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ที่มีความใกล้ชิดกันทางภูมิศาสตร์ ทางวัฒนธรรมและทางการเมือง

นับว่าเป็นการประยุกต์ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมให้เข้ากับสถานการณ์ในประเทศที่กำลังพัฒนานั้นเอง แต่ความรับผิดชอบทางสังคมในแนวใหม่นี้ถูกกำหนดให้เน้นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยตรง และได้รวมเอาการสร้างชาติและรักษาอธิปไตยด้านต่าง ๆ ในลักษณะชาตินิยมผสมผสานเข้าไปด้วย

2.1.6 ทฤษฎีสื่อมวลชนของประชาชน หรือสื่อมวลชนแบบประชาธิปไตย

เป็นทฤษฎีที่แทรกซ้อนเข้าไปอยู่ในทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมในประเทศเสรีที่พัฒนาแล้ว โดยนำเอาลักษณะบางอย่างของทฤษฎีสื่อสารการพัฒนาเข้าไปผสมอยู่ด้วย แรกทีเดียวเป็นปฏิกิริยาที่มีต่อการค้าและการผูกขาดของสื่อมวลชนภาคเอกชนและต่อมาก็หันมาคัดค้านลัทธิรวมศูนย์ (centralism) และระบบทางการ (bureaucracy) ของสถาบันวิทยุและโทรทัศน์ของรัฐ (public broadcasting institutions) ซึ่งคาดหมายกันว่าจะเข้ามาช่วยพัฒนาสังคมและระบอบประชาธิปไตย แต่ก็ล้มเหลว

นอกจากนั้นทฤษฎีใหม่นี้ยังแสดงเจตนากรณีที่ปลีกตัวเองออกจากระบบพรรคการเมืองและระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาที่ถูกมองว่าอยู่ห่างไกลจากประชาชนในระดับล่าง ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ จึงมุ่งมันที่จะส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในชีวิตการเมืองเศรษฐกิจและสังคม โดยสื่อมวลชนจะต้องเปลี่ยนปรัชญา ท้าที่ และโครงสร้างให้สอดคล้องกันแทนที่จะตกอยู่ภายใต้ภาวะกดดันทางเศรษฐกิจและการตลาด หรือความใหญ่โตสลับบ้างของระบบทางการสื่อสารมวลชนควรจะลงมาอยู่ใกล้ชิดประชาชนผู้รับสารและเปิดโอกาสให้มีประโยชน์ของ “ผู้ใช้สื่อ” (media users) สื่อมวลชนไม่จำเป็นต้องใหญ่โต ราคาแพงรูปแบบสวยงามหรูหรา แต่ควรมีขนาดเล็ก ราคาถูก รูปแบบประหยัด แต่มีจำนวนหลากหลายลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งที่ควรมีก็คือ มุ่งให้ท้องถิ่นขนาดเล็ก กลุ่มผลประโยชน์ขนาดเล็ก หรือ

ชนกลุ่มน้อยได้รับข่าวสารที่จำเป็นและมีสิทธิตอบโต้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางสื่อมวลชน
 ทฤษฎีนี้สื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่พอสรุปได้คือ

1. ตอบสนองความต้องการของพลเมืองแต่ละคน ชุมชนขนาดเล็ก และชนกลุ่มน้อย ใน
 ด้านสิทธิการรับรู้และการสื่อสาร (right to know and right to communicate)
2. เปิดโอกาสให้ผู้รับสารทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข่าวสาร ความคิดเห็นและ
 การศึกษา รวมทั้งในการบริหารในรูปแบบที่เหมาะสม

2.2 บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อสังคม

จากประวัติศาสตร์หนังสือพิมพ์และทฤษฎีทางสังคมของหนังสือพิมพ์กล่าวถึง สิ่งทีหนังสือ
 พิมพ์ได้ทำให้กับสังคมว่า เรื่องของการเมืองที่ปราศจากหนังสือพิมพ์จะเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้
 หนังสือพิมพ์ถูกพิจารณาว่าเป็นตัวสำคัญในการสร้างกลุ่มที่เรียกว่าสาธารณชน เป็นตัวทำให้เกิด
 การเลือกสรรโดยวิธีการให้ข้อมูล ข่าวสาร เป็นตัวทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล กับผู้ที่มี
 สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เป็นตัวนำไปสู่ความสำเร็จโดยการทำให้เกิดการเห็นพ้องต้องกันในจุด
 หมายของชาติ และการส่งเสริมช่วยเหลือการจัดระเบียบของพรรคการเมืองต่าง ๆ

จากงานของนักวิชาการ อาทิ Knies, Bucher, Tennies และ Weber ภารกิจของ
 หนังสือพิมพ์ หมายถึง ภารกิจในการประสานสังคมเข้าไว้ด้วยกัน เป็นผู้นำกับสาธารณชน เป็น
 เวทีสำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างผู้นำกับสาธารณชนตอบสนองต่อความต้องการทาง
 ด้านข่าวสาร เป็นช่องทางในการแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่มต่าง ๆ เป็นกระจกสะท้อนภาพของสังคม
 เป็นเครื่องมือสำหรับการเปลี่ยนแปลง เป็นตัว "จิตสำนึกของสังคม" (Hanno Hardt, 1979)

แนวคิดภารกิจในลักษณะที่เป็นการเปลี่ยนแปลง กับภารกิจในลักษณะของการทำให้เกิด
 เกิดการรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ระบุไว้ว่า ภารกิจของสื่อมวลชนก็คือ เป็นตัวเร่งการเปลี่ยน
 แปลงให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยทำการเผยแพร่วิธีการใหม่ ๆ โดยการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้า
 มาใช้ (Gabriel Tard อ้างใน Clark, 1969)

งานค้นคว้าของสำนักชิคาโก ซึ่งได้ให้แนวคิดสมัยใหม่เกี่ยวกับ "มวลชน" ทำให้มองเห็น
 ภาพของสื่อมวลชนทั้งที่เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงที่ขาดการจัดระเบียบของสังคมด้วย โดย
 เฉพาะอย่างยิ่งงานของ Robert Park ที่ได้ระบุไว้ว่าหนังสือพิมพ์เป็นวิธีการกลืนผู้อพยพเข้าสู่
 สังคมอเมริกัน และสร้างลักษณะชุมชนแบบดั้งเดิมขึ้นมาใหม่ในนครใหญ่ (Robert Park, 1967)

อย่างไรก็ตาม McCormack ได้โต้แย้งเอาไว้ว่า ภารกิจของสื่อมวลชน ในสังคมสมัยใหม่นั้นคือ การรวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมกับการอบรมบ่มนิสัยให้กับสมาชิกของสังคม การที่สื่อมวลชนมีภารกิจดังกล่าวนี้ มิใช่ว่าสถาบันทางสังคมอื่น ๆ จะไม่ปฏิบัติภารกิจดังกล่าวแล้ว ในทัศนะของ McCormack จากประสบการณ์ของสังคมสมัยใหม่ สังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมีการแบ่งแยกแตกออกเป็นส่วนย่อย ๆ ภารกิจของสื่อมวลชนในสังคมลักษณะดังกล่าวก็คือ นำเอาส่วนต่าง ๆ ที่แตกแยกย่อยมารวมกันให้ได้อย่างเป็นปึกแผ่นทั้งทางสังคมและทางอุตสาหกรรม ตลอดจนการเอาประสบการณ์ต่าง ๆ มารวมกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และรับรู้ถึงส่วนรวมทั้งหมดของสังคม ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเป็นข่าวสารที่มีสาระแต่อย่างเดียว แต่ยังรวมถึงความบันเทิง และความสนุกสนานที่สามารถทำให้ผู้รับสารเกิดความตระหนักรู้ถึงส่วนรวมทั้งหมด มีความรู้ถึงความต่อเนื่องของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และมีประสบการณ์ร่วมกัน (McCormack, 1961)

Harold Lasswell ได้สรุปภารกิจพื้นฐานของสื่อมวลชนไว้ดังต่อไปนี้คือ การเป็นยามคอยสอดส่องตรวจสอดส่องสิ่งแวดล้อม การสร้างความสัมพันธ์ให้กับส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้มีความสามารถสนองต่อสิ่งแวดล้อมได้ การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งภารกิจของสื่อมวลชนนี้หมายถึง การให้ข่าวสาร การให้ข้อวิพากษ์วิจารณ์ และการตีความเพื่อช่วยให้ข่าวสาร การให้ข้อวิพากษ์วิจารณ์ และการตีความเพื่อช่วยให้ข่าวสารที่แตกแยกย่อยออกเป็นส่วน ๆ มีความหมายเกิดขึ้น และยังทำให้เกิดความเห็นพ้องต้องกัน การแสดงออกของคุณค่าทางวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของเอกลักษณ์และความต่อเนื่องของสังคม (Harold Lasswell, 1948)

แม้ว่าทัศนะเกี่ยวกับภารกิจของหนังสือพิมพ์ จะเน้นในส่วนที่เกี่ยวกับสังคมไว้อย่างมาก โดยเฉพาะในส่วนของภารกิจระเบียบกับการควบคุม และมีแนวโน้มในการสนับสนุนข้อกล่าวอ้างว่าการวิเคราะห์เชิงภารกิจมีลักษณะเป็นอนุรักษนิยม ข้อสังเกตดังกล่าวนี้มาจากการวิพากษ์วิจารณ์โดยพวกหัวรุนแรง ทั้งนี้มีหลักฐานที่นำมากล่าวอ้างในการวิจารณ์ดังกล่าว สามารถนำมาพิจารณาในด้านตรงกันข้ามก็ได้ Peterson และคณะ ได้ชี้ให้เห็นเป็นตัวอย่างเอาไว้ว่า ด้วยลักษณะของสื่อมวลชนเองก็เป็นตัวสร้างระเบียบให้เกิดขึ้นอยู่แล้ว แต่สื่อมวลชนเองก็เปิดช่องว่างให้เกิดการโต้ตอบและท้าทายระเบียบดังกล่าวได้ ลักษณะดังกล่าวนี้อาจจะชัดเจนมากขึ้นในขณะใดขณะหนึ่งก็ได้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างของฐานอำนาจในสังคม ว่ามีเสถียรภาพมากน้อยเพียงใด นโยบายเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน ในหลายประเทศให้การสนับสนุนทัศนะที่ว่า สื่อมวลชนควรช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและความหลากหลายต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในสังคม นอกจากนี้ยังมีข้อ

เสนอแนะให้สื่อมวลชนช่วยสร้างเอกลักษณ์ให้กับชนกลุ่มน้อย และเข้าช่วยแก้ปัญหาทางสังคมในสถานการณ์ที่ขัดแย้งด้วย (McCormack, 1980)

ภารกิจต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์ทางด้านสังคมมีมากมาย รวมทั้ง บทบาทของหนังสือพิมพ์ในแง่ที่เป็นตัวผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหวภายในสังคม เกือบทุกหนแห่งที่หนังสือพิมพ์ถูกคาดหวังว่า เป็นตัวที่ปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ และให้การสนับสนุนค่านิยมหลักบางประการรวมทั้งรูปแบบของพฤติกรรมบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะสงครามหรือในยามวิกฤติ ในสังคมที่พัฒนาและในรัฐสังคมนิยมบางรัฐ บทบาทผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหวในสังคม ถูกมอบหมายให้เป็นภารกิจของหนังสือพิมพ์

จากประเด็นที่กล่าวข้างต้นเราสามารถระบุจุดมุ่งหมายของสื่อมวลชน-หนังสือพิมพ์ได้ 5 ประการ ดังนี้

1. ด้านสารสนเทศ
 - ให้สาระเกี่ยวกับเหตุการณ์ และสภาพของสังคมและสถานการณ์ของโลก
 - ชี้แสดงความสัมพันธ์ทางอำนาจ
 - ช่วยเหลือส่งเสริมนวัตกรรม การปรับสภาพและความก้าวหน้า
2. ความเกี่ยวพัน
 - ให้คำอธิบาย ให้การตีความ ให้การวิจารณ์เกี่ยวกับความหมายของเหตุการณ์และของสาระ
 - ให้การสนับสนุนผู้ที่อยู่ในอำนาจ และบรรทัดฐานที่มีอยู่
 - ให้การอบรมปมนิสัยทางสังคม
 - ประสานกิจกรรมต่าง ๆ ให้เข้าด้วยกัน
 - สร้างประชาชาติ
 - กำหนดระดับความสำคัญ และระบุสถานการณ์ที่แตกต่างกัน
3. ความต่อเนื่อง
 - นำเสนอวัฒนธรรมหลัก และยอมรับวัฒนธรรมย่อยและพัฒนาวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่
 - ส่งเสริม และผดุงรักษาค่านิยมร่วมกันเอาไว้
4. ความบันเทิง
 - ให้ความสนุกสนาน ความหลากหลาย เป็นวิธีผ่อนคลายอารมณ์
 - ลดความตึงเครียดทางสังคม
5. การผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหวในสังคม

การรณรงค์โดยมีจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับเรื่องทางสังคม ภายในขอบเขตทางการเมือง สงคราม การพัฒนาเศรษฐกิจ การทำงาน และในบางครั้งเป็นเรื่องทางศาสนา

สำหรับบทบาทหน้าที่สำคัญของหนังสือพิมพ์มีหลายประการ ดังนี้ (ดร.ณิ หิรัญรักษ์, 2530)

1. การให้ข้อเท็จจริงและให้ความสำคัญต่อข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ทั้งข่าวที่เกี่ยวข้องกับบุคคล สถานที่หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของคนส่วนใหญ่ในสังคม

2. หนังสือพิมพ์ให้การศึกษา ความรู้ในด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ จิตวิทยา การเมือง การปกครอง การแพทย์ การเกษตร เคหกรรมศาสตร์

3. หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้แสดงความคิดเห็นในเรื่อง ที่เขาสนใจผ่านทางหนังสือพิมพ์ โดยออกมาในรูปของบทความหรือคอลัมน์ประเภทต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เป็นเสมือนเวทีแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนทัศนคติระหว่างหนังสือพิมพ์เองกับประชาชนทั่วไป ผู้อ่านมีโอกาสได้รับความเห็นจากทั้งสองฝ่าย หนังสือพิมพ์จึงทำหน้าที่บริการชุมชนในระบบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี

4. หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาและการเติบโตของชุมชนไม่ว่าในด้านการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ภายนอกให้ทราบถึงความเคลื่อนไหว และการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ชี้ข้อบกพร่อง ข้อเสียหรือจุดอ่อนของชุมชน แต่ละชุมชนให้ประชาชนได้ทราบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น หนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ทั้งแจ้งข่าวสาร สนับสนุนให้ความร่วมมือและช่วยเหลือทางการเงิน เช่นการแบ่งเนื้อที่ในหน้าหนังสือพิมพ์สำหรับอุทิศเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่นการมีหน้าข่าวภูมิภาคของหนังสือพิมพ์รายวันเกือบทุกฉบับ

5. หนังสือพิมพ์เป็นสถาบันย่อยในการให้บริการประชาชน ไม่ว่าจะผ่านทางด้านการรับแจ้งข่าวสาร คำร้องทุกข์หรือร้องเรียน

6. หนังสือพิมพ์ผลิตข่าวสารและการโฆษณา หนังสือพิมพ์มีบทบาทสำคัญในการให้บริการด้านข่าวสารและโฆษณา เมื่อการไปมาติดต่อสื่อสารขยายขอบเขตกว้างขวางออกไป ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมและมนุษย์อย่างมาก

7. หนังสือพิมพ์สร้างธุรกิจชุมชน ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานวงการธุรกิจประชาชนในชุมชน โดยการเป็นสื่อกลางในการโฆษณาสินค้าเพื่อให้ลูกค้าได้ประโยชน์ประชาชนเลือกซื้อสินค้าได้จากการอ่านโฆษณาในหนังสือพิมพ์ และสถาบันธุรกิจบริการดังกล่าวนี้ ยังสามารถทำเงินปีละมาก ๆ ให้กับหนังสือพิมพ์ ถือเป็นแหล่งรายได้ในการจัดทำหนังสือพิมพ์

8. การนำเสนอความคืบหน้าในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในวงราชการ เช่น ด้านอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ยังเหมือนคำเตือนภัยและพิทักษ์คุ้มครองความปลอดภัยของประชาชนได้ด้วย

9. หนังสือพิมพ์ปกป้องเสรีภาพของประชาชนทุกกลุ่ม ทุกคน ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชนในด้านการแสดงความคิดเห็น และทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน

Wilbur Schramm (1975) กล่าวว่าหนังสือพิมพ์ คือสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นมาจากฝีมือมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านต่าง ๆ ของสังคม สื่อมวลชนมีหน้าที่ที่สำคัญหลายประการด้วยกัน คือ

1. ให้ข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม
2. เป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของประชาชน ต่อประเด็นขัดแย้งในปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลกระทบกระเทือนต่อประชาชนที่อยู่ในสังคม
3. เป็นแหล่งให้ความรู้แก่ประชาชน เท่ากับเป็นแหล่งเพิ่มพูนปัญญา อันนำมาซึ่งความก้าวหน้าของตน และสังคม
4. ให้ความบันเทิงเพื่อให้ประชาชนได้พักผ่อนทางด้านจิตใจ คลายความตึงเครียด และให้ความสนุกสนาน
5. ให้บริการทางธุรกิจ เพื่อประโยชน์ต่อการค้าขาย และเศรษฐกิจของสังคม

Earl English and Clarence Hach (1963) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ 5 ประการ คือ

1. เสนอข่าวสารด้วยความเที่ยงธรรมและถูกต้อง
2. วิเคราะห์ข่าวเพื่อช่วยให้ผู้อ่านรู้ และเข้าใจข่าวได้อย่างละเอียด
3. ให้ความบันเทิง เพื่อความเพลิดเพลิน และการพักผ่อนหย่อนใจ
4. ช่วยเหลือแนะนำผู้อ่าน เช่น คอลัมน์ตอบปัญหาหรือแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพ
5. โฆษณาถือว่าเป็นการบริการแก่สาธารณชนทางอ้อม

3. การสะท้อนภาพของสื่อมวลชน

กาญจนา แก้วเทพ (2535) กล่าวถึงสัมพันธ์ภาพระหว่างสื่อมวลชนกับสังคม และความ เป็นจริงว่า เป็นกระบวนการสร้างความเป็นจริงในสังคมชั้นใหม่ กล่าวคือ การที่สื่อเลือกว่าจะเสนอเนื้อหาใด และการให้ความหมายของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น เท่ากับเป็นการสร้างความเป็นจริงใหม่ให้เกิดขึ้นในสังคมด้วย

กล่าวได้ว่ากระบวนการสร้างความเป็นจริงทางสังคมของสื่อมวลชนนั้น เกิดขึ้นมาตั้งแต่ยุคสมัยที่เริ่มมีสื่อมวลชนขึ้นมาในโลกแล้ว โดยสื่อมวลชนสร้างภาพลักษณ์ของตนเองว่า "สื่อจะทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนสังคม" เมื่อสร้างภาพลักษณ์เช่นนี้ จึงทำให้ดูเหมือนว่าเมื่อของ "จริง" เป็นอย่างไร ภาพที่เกิดขึ้นในกระจกก็จะเป็นเช่นนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือสื่อทำหน้าที่สะท้อนสิ่งที่มืออยู่และเป็นอยู่นั่นเอง แต่ภาพลักษณ์ดังกล่าวเริ่มถูกตั้งคำถามขึ้นในยุคต่อมา

กระบวนการสร้างโลกแห่งความเป็นจริงทางสื่อมวลชนนั้น สลับซับซ้อนยิ่งกว่าการทำงานของสถาบันอื่น ๆ ในสังคม รวมทั้งสื่อแต่ละประเภทแต่ละชนิดก็จะมีกระบวนการนำเสนอความเป็นจริงทางสังคมที่แตกต่างกันไป กล่าวคือขณะที่โฆษณาบ้านจัดสรรทางโทรทัศน์ สร้างความเป็นจริงเกี่ยวกับบ้านจัดสรรต่อการรับรู้ของผู้ชมโฆษณาทางโทรทัศน์ โดยการใช้มุมกล้องถ่ายให้ห้องเล็ก ๆ ดูเป็นห้องที่กว้างขวางขึ้นมาได้ (กาญจนา แก้วเทพ, อ้างแล้ว) ขณะที่หนังสือพิมพ์สามารถสร้างภาพลักษณ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยการใช้กระบวนการในการนำเสนอเนื้อหาทางหนังสือพิมพ์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษา การให้ความสำคัญกับข่าว แง่มุมที่เลือกนำเสนอ ต่าง ๆ เหล่านี้ที่ล้วนเป็นที่มาของภาพลักษณ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่สื่อสามารถสร้างออกมาให้ปรากฏต่อการรับรู้ของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ดังนั้นสื่อมวลชนจึงไม่น่าที่จะทำหน้าที่สะท้อนความเป็นจริงทางสังคมเป็นหลักแต่ทำหน้าที่สร้างภาพความเป็นจริงขึ้นมาเสียมากกว่า หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือสื่อมวลชนมีส่วนในการบอกกับผู้อ่านว่า อะไรคือความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในโลก

ศิริชัย ศิริกายะ และกาญจนา แก้วเทพ (2531) เขียนไว้ว่าความเป็นจริงทางสังคมเกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของสื่อมวลชน ตัวอย่างเช่น ผลผลิตจากสื่อนั้นมีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด เนื้อหาของสื่อเบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริงหรือไม่ อะไรจะเป็นผลลัพธ์ที่ตามมาจากการเบี่ยงเบนดังกล่าว เนื้อหาสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ไหม และเราจะประเมินการเบี่ยงเบนจากความเป็นจริงนั้นได้อย่างไร เป็นต้น ในขณะที่ผลจากการศึกษาค้นคว้ายังมีความไม่แน่นอนอยู่เช่นเดียวกับสภาพความเป็นจริงที่ล้วนไม่แน่นอนเช่นกัน ก็มีข้อที่น่าสังเกตว่า สำหรับขั้นตอนการผลิตและการนำเสนอ นั้น สื่อมวลชนมักจะใช้การรับรู้เนื้อหาแบบสามัญสำนึกของผู้รับเป็นหลักในการประเมินของตนไปพลางก่อน

ส่วนใหญ่แล้วเราคาดหวังกันว่า "ข่าว" และ "ข้อมูล" จะเป็นเนื้อหาที่มี "ความเป็นจริง" มากที่สุด ส่วนนวนิยายจะอยู่ระหว่างกลาง ๆ นอกจากนั้นก็มึนวนิยายบางเรื่องที่มีแม้ว่าเรื่องราวและลักษณะของตัวละครจะถูกแต่งขึ้นมา มิได้มีการระบุเวลาและสถานที่เกิดเรื่องราวเอาไว้อย่างค่อนข้างชัดเจนแน่นอน แต่มีวิธีการเล่าเรื่องที่ดูเหมือนจะสมจริงและดูเป็นธรรมชาติมากขึ้น นอก

จากนั้นก็มีการพิจารณาว่า เป็นเรื่องประเภทแฟนตาซีหรือเป็นนามธรรม ที่สามารถตอบสนองความคาดหวังของผู้ชมได้สำหรับเนื้อหาประเภทที่ไม่สมจริงเลยก็เช่น นิยาย วิทยาศาสตร์ เรื่องเหนือธรรมชาติ เรื่องตำนานของขวัญที่อาจนำเอารูปแบบนามธรรม เช่น ดนตรี หรือการเต้นรำเข้ามาประกอบ ไม่เพียงแต่มาตรฐานของการประเมินความเป็นจริงในเนื้อหาจะมีอยู่อย่างกว้างขวางเท่านั้น แต่ทว่าผลจากการศึกษาเนื้อหาในหลายชั้นหลายกรณี มักจะนำไปสู่ข้อสรุปทำนองที่ว่า เนื้อหาของสื่อ นั้นไม่ว่าจะมีความสมจริงมากหรือน้อยก็ตาม ก็มักจะมีการเบี่ยงเบนจาก “ความเป็นจริง” (สำหรับคำว่า “ความเป็นจริง” ในที่นี้หมายถึง “ความเป็นจริง” ตามแบบที่เข้าใจกัน ดังความเป็นจริงตามทัศนะของผู้ศึกษา หรือ “ความเป็นจริง” ที่ถูกนำมาใช้เป็นไม้บรรทัดเพื่อวัดว่า “ความเป็นจริง” ของคนอื่นนั้นเป็นความไม่จริง) แน่นนอนว่า เนื้อหาสื่อ โดยส่วนใหญ่แล้ว ต้องมีลักษณะเป็นนิยายหรือแฟนตาซีและมักจะไม่ว่ากล่าวอ้างว่า “นี่เป็นเรื่องจริง” อย่างไรก็ตาม นี่มิได้หมายความว่ามาตรฐานวัดเรื่อง “ความสมจริง” นั้นจะกลายเป็นเรื่องไม่จำเป็น

สำหรับประเด็นเรื่องความเป็นจริงและเนื้อหาสื่อในที่นี้จะประมวลข้อค้นพบบางประการ จากงานวิจัยที่ผ่านมาได้ดังนี้

1. เนื้อหาสื่อมวลชนส่วนใหญ่มีความโน้มเอียงที่จะนำเสนอเรื่องราวของบุคคลระดับสูงในสังคมมากเกินไป คำว่า “บุคคลชั้นสูง” ในที่นี้หมายถึงผู้ที่มีอาชีพการงานที่มีรายได้ดี มีสถานภาพและมีอำนาจในสังคมที่เห็นได้ชัดเจน โดยเฉพาะกรณีของการทำข่าว แหล่งข่าวที่ใช้อ้างอิงมักจะเป็นข้าราชการ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำทางสังคม หรือในนวนิยายก็เช่นกันที่มักจะเป็นเรื่องราวของคนที่ยืนยงอยู่ในชั้นสูงพอสมควร เป็นชีวิตของคนในเมืองที่แวดล้อมอยู่ด้วยพวกคนชั้นกลาง และขณะเดียวกัน สื่อมวลชนก็จะมีแนวโน้มเบี่ยงเบนออกไปในอีกทิศทางหนึ่งที่ตรงกันข้ามกับข้อแรกเลย คือการเสนอเรื่องราวของคนกลุ่มเล็ก ๆ ที่เป็นพวกนอกคอกหรือพวกขอบต่อด้านก่อกวนสังคม
2. ในเนื้อหาของข่าวหรือนวนิยาย มักจะสื่อแสดงให้เห็นความลำเอียงที่มีต่อประเทศหรือสถานที่บางแห่งอยู่ไม่ใช่น้อย เช่น ความชื่นชมต่อสหรัฐ ยุโรปตะวันตก และเมืองสำคัญระดับโลกบางแห่ง ดังนั้นแผนที่ที่อยู่ในโลกของสื่อมวลชนอาจจะคลาดเคลื่อนไปจากแผนที่โลกที่เป็นจริงอยู่มาก
3. เนื้อหาของสื่อจะให้ภาพที่ดูเป็นพิมพ์เดียวกัน (Stereotype) ของคนกลุ่มน้อยหรือพวกนอกกลุ่มบางพวก เช่น ผู้หญิง ชนชาติส่วนน้อย ผู้ปฏิบัติงานของสหภาพแรงงาน คนยากจน ผู้อพยพ ถึงแม้ว่าภายในลักษณะ stereotype ที่นำมาเสนอนั้น จะมีส่วนเสี้ยวของความเป็นจริงปะปนอยู่บ้างก็ตาม แต่ทว่า ลักษณะที่เนื้อหาสื่อมวลชนนำภาพเหล่านี้มาเสนอในลักษณะที่

คับแคบมองอยู่แต่เพียงแง่มุมเดียวซ้ำ ๆ ซาก ๆ และติดจะรังเกียจเด็ดจันท์ก็สะท้อนให้เห็นถึงขีดจำกัดของตัวสื่อมวลชนเองที่ไม่อาจจะเข้าถึงความเป็นจริงที่แท้จริงของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้ หรือมีจะนั้นก็อาจจะเป็นการบิดเบือนความเป็นจริงเสียด้วยซ้ำไป

4. สื่อมวลชนมีความโน้มเอียงที่จะหล่อเลี้ยงบรรดามายาคติ (myths) ที่เกี่ยวกับเหตุการณ์สภาพการณ์หรือพฤติกรรมบางอย่างทั้ง ๆ ที่เป็นการบิดเบือนความเป็นจริงของประวัติศาสตร์ หรือของมนุษยชาติด้วยเหตุผลเบื้องหลังที่คล้ายคลึงกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คำกล่าวนี้ดูเหมือนจะเป็นจริงอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในกรณีของมายาคติที่ว่าด้วยเรื่องสงคราม เรื่องเส้นกันพรมแดนของสหรัฐ สลายนับ ตำรวจ ชาตินิยม หรือเรื่องเพศ

5. แบบฉบับของการเลือกเนื้อหาของสื่อมวลชนนั้นจะถือเอาเรื่องที่มีความก้าวร้าวรุนแรง และกระทบอารมณ์ความรู้สึกอย่างรุนแรง (dramatic) เป็นเกณฑ์สำคัญ การก่ออาชญากรรมแบบอื่น ๆ และได้รับการเสนอบ่อยครั้งจนทำให้ผู้ดูผู้ชมบังเกิดภาพพจน์ต่อโลกที่กำลังเป็นอยู่อย่างผิดเพี้ยนไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบรรดานวนิยายโทรทัศน์ทั้งหลาย

จากบรรดางานวิจัยทั้งหลายชี้ให้เห็นว่า สื่อมวลชนมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนระบบสังคมที่เป็นอยู่ รวมทั้งคอยค้ำจุนค่านิยมที่ผู้คนยอมรับกันอยู่อย่างเป็นเอกฉันท์ ไม่ว่าจะป็นในเนื้อหาที่ให้ข้อมูลหรือประเภทบันเทิงก็เห็นได้ว่า สื่อมวลชนนั้นได้ประเมินคุณค่าของระบบที่กำลังมีอยู่ไปในทำนองชื่นชมสรรเสริญ และได้ให้อภิสิทธิ์แก่ชนชั้นนำหรือกลุ่มข้าราชการเข้ามาใช้ประโยชน์จากระบบสื่อมวลชนที่มีอยู่ พร้อมกับที่ลงโทษหรือเหยียดหยามบรรดาพวกที่เบี่ยงเบนสังคมหรือพวกนอกคอกอย่างน้อยก็โดยวิธีการทางอ้อม เช่นผ่านการใช้สัญลักษณ์การตั้งสมญานามในทางเสียหายให้แก่คนเหล่านี้ จากหลักฐานที่เก็บรวบรวมสั่งสมมาได้มากมายนั้น ย่อมเป็นไปได้ที่เราจะตีความไปในทางที่กล่าวมาข้างต้นนั้น แต่การตีความเช่นนั้นยังไม่ได้อธิบายแก่เราว่า ทำไมเนื้อหาสื่อมวลชนจึงถูกกำหนดมาให้เป็นไปในลักษณะเช่นนั้น

จากแนวคิดเรื่องสื่อมวลชนกับการสร้างความเป็นจริงในสังคมดังที่กล่าวมานี้ สามารถนำมาอธิบายได้ว่า เนื้อหาชนกลุ่มน้อยที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ไม่ได้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงเสมอไป อาจไม่เป็นความจริงเลย หรือเป็นความจริงเพียงบางส่วนเท่านั้น กล่าวคือ สื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนบทบาทจากการรวบรวมข่าวมาเป็นผู้สร้างข่าวเสียเอง

ดังที่ J. Fiske (อ้างถึงในสุภาพร, 2540) แสดงทัศนะในเรื่องนี้ว่า แม้ว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ในโลกจะเป็นเรื่องที่เป็นไปโดยธรรมชาติ แต่ทว่าวิธีการเลือกเฉพาะเหตุการณ์บางเหตุการณ์วิธีการเล่า การนำเสนอ นั้นมิใช่เรื่องที่เป็นไปอย่างธรรมชาติ รวมทั้งยังมีปัจจัยต่าง ๆ มากเกี่ยวข้องกับ

กระบวนการนำเสนอของสื่อมวลชนในฐานะ "นายประตูข่าวสาร" (Gatekeeper) ผู้ทำหน้าที่เลือกสรร เหตุการณ์ เรื่องราวต่าง ๆ มานำเสนอต่อผู้รับสาร

กล่าวได้ว่าบทบาทของสื่อมวลชน ในฐานะนายประตูข่าวสารนี้เอง ที่เป็นที่เชื่อกันว่าเป็นวิธีการหนึ่ง ที่สื่อมวลชนจะใช้สร้างความเป็นจริงทางสังคมให้เกิดขึ้นต่อการรับรู้ของผู้รับสาร ดังจะเสนอแนวคิด "นายประตูข่าวสาร" ต่อไปนี้

3.1 แนวคิดนายประตูข่าวสาร (Gatekeeper Concept)

แนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ "ผู้เฝ้าประตู" มาจากข้อเขียนของ เค เลวิน (Lewin, K., 1947 อ่างในเอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร) ซึ่งให้ข้อสังเกตว่า ข่าวสารมักจะไหลผ่านช่องทางต่าง ๆ อันประกอบไปด้วยบริเวณประตูที่ซึ่งมีการปล่อยหรือกักข่าวสารต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือโดยวินัยของผู้เฝ้าประตูเองว่าจะยอมให้ข่าวสารใดไหลผ่านไปได้หรือไม่ ซึ่งแนวความคิดนี้ได้ถูกนำมาอธิบายลักษณะการไหลของข่าวสารในกระบวนการสื่อสารมวลชน

ชรัมม (Schramm, 1972) กล่าวว่า "ผู้กรองสาร" เป็นผู้มีสิทธิในการเปิดเผยหรือปิดบังข่าวสารที่จะส่งผ่านไปยังประชาชน เป็นเสมือนนายทวารของการรับข่าวสารของประชาชน ดังนั้นเนื้อหาข่าวสารต่าง ๆ ที่นำมาลงเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ จึงมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของบุคคลในกองบรรณาธิการ

แนวคิดนี้ได้มีการนำมาประยุกต์ใช้โดย D.M. White ในปี ค.ศ.1950 ในการศึกษาบทบาทของบรรณาธิการข่าวโทรทัศน์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอเมริกาฉบับหนึ่ง ซึ่งการตัดสินใจเลือกข่าวเพื่อตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ของบรรณาธิการผู้นี้มีส่วนคล้ายกับผู้เฝ้าประตู เนื่องจากมีข่าวจำนวนมากมายที่ส่งผ่านมาทางโทรทัศน์ บรรณาธิการข่าวจะต้องเลือกข่าวเพียงบางชิ้นที่มีความเหมาะสมมาลงตีพิมพ์

นอกจากนี้ไวยังพบอีกว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกข่าวของผู้เฝ้าประตู ได้แก่

1. ทักษะคติของบรรณาธิการที่มีต่อข่าว
2. ความเร่งรีบของเวลาที่มีต่อข่าว
3. คุณค่าของข่าว
4. คุณภาพของการเขียนข่าวและวิธีการเขียนข่าว
5. หลักที่ยึดถือในการบริหาร

6. การมองความต้องการของผู้อ่าน
7. การแข่งขันของสื่อ

John R. Bittner (1983) กล่าวถึงหน้าที่ของผู้ทรงสารหรือผู้เฝ้าประตูไว้ 3 ประการดังนี้

1. ตัดทอนข่าวสาร เป็นการจำกัดข่าวสารที่ผู้รับจะได้รับ โดยการตัดทอนข่าวสารก่อนที่จะส่งถึงผู้รับสาร เช่น ผู้รายงานข่าวอาจจะตัดข่าวบางส่วนที่เห็นว่าเป็นเรื่องนอกประเด็นทิ้งไป
2. ขยายหรือเพิ่มเติมข่าวสาร ผู้ทรงสารอาจจะเพิ่มเติมข่าวสารที่ส่งถึงผู้รับสาร โดยการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม และอาจแสดงความคิดเห็นในข่าวสารนั้น เป็นต้น
3. รวบรวม หรือตกแต่งข่าวสารใหม่ ในบางกรณีผู้ทรงสารอาจจะต้องทำหน้าที่จัดตกแต่งข่าวสารขึ้นใหม่ได้

สื่อมวลชนในฐานะนายประตูข่าวสาร

บทบาทของสื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรายงานข้อมูลข่าวสารหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมนั้นเป็นการรายงานข่าวสารโดยผ่านกระบวนการเลือกสรรโดยสื่อมวลชน ข่าวเหตุการณ์เพียงบางอย่างเท่านั้นที่ได้รับการนำเสนอไปยังผู้อ่าน ทั้งนี้เนื่องด้วยข้อจำกัดน้อยนิดเป็นต้น ข่าวที่ได้รับการเผยแพร่จึงต้องมีการคัดเลือก ซึ่งกระทำโดยอาศัยกฎเกณฑ์บางอย่างในการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน เช่นจะต้องเป็นข่าวที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ เป็นข่าวที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวมเป็นข่าวที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ เป็นต้น

กระบวนการทำงานของสื่อมวลชนดังกล่าวข้างต้น ก็คือการทำหน้าที่เป็นนายประตูข่าวสาร ซึ่งหมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่กั้นกรอง เลือกสรรข่าวสารเพื่อเสนอไปยังสาธารณชน มีหน้าที่ที่จะควบคุมข่าวสารต่าง ๆ ที่จะผ่านไปยังประชาชนทั่วไป เป็นผู้ตัดสินใจว่าข่าวอะไรที่ควรส่งออกไป และข่าวสารอะไรควรจะตัดออก โดยอาศัยวิธีการคัดเลือกและเรียบเรียงข่าว ตลอดจนกำหนดเวลาและจัดลำดับความสำคัญของข่าวสารนั้น ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ปิดหรือเปิดประตูข่าวสาร โดยยืนอยู่ระหว่างตัวสารเองและผู้รับสาร

นอกจากนั้นบางครั้ง ผู้ที่ทำหน้าที่นี้จะถูกเรียกว่า “ผู้ทรงสาร” ซึ่งหมายถึงผู้ควบคุมการไหลของข่าวสารทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ผู้ทรงสารเหล่านี้ได้แก่ นักข่าว บรรณาธิการผู้เขียน ผู้พิมพ์ นักวิจารณ์ ทั้งของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หนังสือพิมพ์แห่งชาติ สถานีโทรทัศน์ หรือสำนักข่าว เช่นนักข่าวได้รับมอบหมายจากบรรณาธิการข่าวให้ไปหาข่าว ขณะเดียวกันนักข่าวก็

ทำหน้าที่เหมือนกับผู้กรองสาร นักข่าวจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าเขาจะเขียนข้อเท็จจริงในเรื่องข่าวนี้เป็นอย่างไร (อรนุช เลิศจรยารักษ์, 2531)

ข่าวสารต่าง ๆ ที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ เป็นผลมาจากการตัดสินใจของบุคคลหลายฝ่ายในกองบรรณาธิการ เช่นผู้สื่อข่าว บรรณาธิการ หรือบุคคลที่มีหน้าที่ในการคัดเลือกข่าวคนอื่น ซึ่งล้วนต้องใช้ดุลยพินิจของตนในการวินิจฉัยว่าข่าวใดมีคุณค่า ควรค่าแก่การนำเสนอต่อผู้อ่าน โดยที่ข่าวสารเหล่านั้น จะถูกกลั่นกรองและนำมาคัดเลือกอย่างเป็นทางการและมีหลักเกณฑ์

มาลี บุญศิริพันธ์ (2526) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำเสนอเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ของผู้เฝ้าประตู มีดังต่อไปนี้

1. นโยบายของสื่อมวลชน อันเป็นตัวกำหนดแนวโน้มในการพิจารณาคุณค่าข่าวที่ทำให้เน้นในแง่มุมที่แตกต่างกันออกไป
2. ทศนคติของกองบรรณาธิการ ซึ่งถ้ามีแนวโน้มไปในทิศทางใดก็ย่อมเสนอข่าวไปในทิศทางนั้นอีกด้วย
3. ระดับผู้รับสาร อันเป็นตัวแปรสำคัญในการวินิจฉัยคุณค่าของข่าวให้สอดคล้องกัน
4. เนื้อที่หรือปริมาณ (ความยาว) การจำกัดของเวลา อาจทำให้ต้องตัดเหตุการณ์บางประการทิ้งไป หลักเกณฑ์ในการเลือกข่าวจึงมีมากขึ้น
5. เวลา ข่าวใดที่เกิดในเวลารวดเร็ว มีความสด มีผลกระทบต่อองค์ประกอบที่สำคัญและรุนแรงกว่า จึงควรได้รับความสนใจมากกว่า
6. สิ่งที่ย่างงยากก่อนข่าวที่ได้รับการเสนอไปครั้งหนึ่งย่อมทำให้คุณค่าลดลง
7. การตรวจล่องหน้า ซึ่งขึ้นอยู่กับภาวะการณ์ของสภาพแวดล้อมด้วยและอาจทำให้การประเมินคุณค่าข่าวไม่สอดคล้องกับผู้รับสาร
8. การปกครอง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม อันเป็นส่วนในการวินิจฉัยทางอ้อม
9. เจ้าของหรือนายทุน เหตุการณ์ใดที่อาจกระทบต่อผลประโยชน์ของเจ้าของแล้ว มักจะหลีกเลี่ยงไม่นำเสนอ
10. โฆษณาข่าวบางชิ้นจำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อผลประโยชน์ของเจ้าของสินค้าด้วย แต่ไม่ใช่กฎเกณฑ์สำคัญ
11. ศาสนาและเชื้อชาติ ควรหลีกเลี่ยงในการนำเสนอข่าวที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในเชิงศาสนาและชนกลุ่มน้อย

3.2 แนวคิดเรื่องความเป็นกลางในการนำเสนอเนื้อหาข่าว (Objectivity)

มาลี บุญศิริพันธ์ (2531, อ้างในธีรยุทธ ลาดิพี, 2542) กล่าวว่า ความเป็นกลาง (Objectivity) หมายถึง การนำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริงโดยปราศจากอคติ ความลำเอียง การสอดแทรกอารมณ์ และความคิดเห็นส่วนตัว การซ่อนเร้น การแต่งเติมข้อเท็จจริง หรือการให้อิทธิพลภายนอกเข้ามามีส่วนในการรายงานข่าว

ทั้งนี้การรายงานข่าวอย่างตรงไปตรงมา (Objective Report) เป็นวิธีการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ที่จะให้ภาพที่แท้จริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ถือว่าเป็นการสร้างความยุติธรรมในการนำเสนอข่าว (สุกัญญา สุตบรรทัด, 2528)

โดนัล แมคโดนาลด์ (Donald McDonald, 1975, อ้างโดยสุกัญญา สุตบรรทัด อ้างแล้ว) ได้กล่าวถึงการรายงานข่าวแบบตรงไปตรงมาว่าเป็นสิ่งเป็นไปได้ยากเพราะนักหนังสือพิมพ์ในฐานะมนุษย์ปุถุชนคนหนึ่ง จะสามารถจำลองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทุกบททุกตอนอย่างไม่มีอคติผิดพลาด และไม่ได้เสริมใส่บางส่วนที่เป็นอัตวิสัย (Subjective) ได้อย่างไร เขาได้ยกตัวอย่างการนำเสนอข่าวสงครามเวียดนามของผู้สื่อข่าวอเมริกัน พบว่าเชื้อชาติเป็นแรงผลักดันให้นักข่าวรายงานเหตุการณ์สงครามเวียดนาม โดยอาศัยค่านิยมพื้นฐานของตน รวมทั้งประสบการณ์ส่วนตัวในการมองเหตุการณ์ ซึ่งทำให้ได้ภาพของสงครามอย่างไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม

การใช้ภาษา ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่เป็นเครื่องสะท้อนความเป็นกลางได้เช่นกัน กล่าวคือ การใช้คำคุณศัพท์บางคำอาจทำให้ข้อเท็จจริงกลายเป็นอคติ Korybski (อ้างถึงใน Merrill, 1975 อ้างโดยกฤตินี ประชาบาล, 2539) ซึ่งเห็นว่าคำคุณศัพท์ที่ใช้บรรยายลักษณะมักเป็นคำอัตวิสัย กล่าวคือ ผู้รายงานข่าวมักใช้คำคุณศัพท์บรรยายภาพบุคคล สถานที่ สิ่งของ ตลอดจนเหตุการณ์โดยไม่ทันตระหนักว่าคำเหล่านี้มีส่วนในการทำลายความเป็นกลางของข่าว และยังสะท้อนให้เห็นความคิดเห็นของตัวผู้รายงานเองปรากฏในข่าวอย่างชัดเจน เช่น "ผู้ชมที่กระตือรือร้น"

บุญรักษ์ บุญยะเขตมาลา (2535) นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน ได้เคยแสดงทัศนะเรื่องสื่อสารมวลชนไทยกับความเป็นกลาง ในการรายงานข่าวสงครามอ่าวเปอร์เซียไว้อย่างน่าสนใจว่า

"หลังจากสงครามเราได้เรียนรู้กันเสียที่ว่าสื่อมวลชน ทั้งของต่างชาติและในชาติ ยังคงอยู่ห่างไกลจากอุดมคติแห่งความเป็นกลางมากในการรายงานข่าว ทั้งนี้ในส่วนหนึ่งคงเป็นเพราะว่าสื่อมวลชนปฏิบัติงานอยู่ท่ามกลางแรงกดดันมากมาย เช่นลัทธิชาตินิยมและพลังของสงครามจิต

วิทยา ทว่าอีกส่วนหนึ่งก็อาจจะเนื่องมาจากความบกพร่องของสื่อมวลชนเอง รวมทั้งความปราดนาในผลกำไรอย่างไม่ดูตาม้าตาเรือโดยประกอบกับความไม่พร้อมในการสร้างสรรค์คุณภาพอย่างจริงจัง"

พร้อมกับวิพากษ์บทบาทของสื่อมวลชนไทยว่า "ทำงานกันอย่างง่าย ๆ เกินไป นำวัตถุดิบต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างมากมายในแต่ละวัน มานำเสนอเรื่อย ๆ ราวกับว่า "ไม่รู้สีกตัว" เท่าไรนักว่ากำลังทำอะไรอยู่ ไม่ทำงานหนักเท่าที่ควรในด้านการเสนอการวิเคราะห์ที่รอบรู้จากมุมมองที่อิสระ ยิ่งไปกว่านั้น ในคราวใดที่มีความพยายามในทำนองการวิเคราะห์ขึ้นมา ก็มักจะมีท่าทีในทางที่แสดงอคติกับฝ่ายอิรักโดยไม่จำเป็น ซึ่งเท่ากับเป็นการชักชวนผู้รับสารให้ถือผิดถือฝ่าย แทนที่จะเน้นคุณค่าทางการศึกษา ที่จะเป็นคุณูปการแก่การเรียนรู้เกี่ยวกับรากเหง้า พัฒนาการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศ ทั้งนี้สื่อมวลชนคงลืมไปแล้วหรือว่า "ผู้รับสาร" เป็นคนนอก ยิ่งไปกว่านั้น พวกเขาจะไม่ได้ไตร่ตรองเลยว่าด้วยท่าทีที่ไม่เป็นกลางนั้นจะทำให้ประชาชนผู้รับสารเร่าร้อน ซึ่งไม่เป็นประโยชน์อะไรทั้งสิ้นกับสันติภาพ"

กล่าวกันว่าภาวะที่จะทำให้สื่อมวลชนขาดความเป็นกลางมักจะเป็นเหตุการณ์เกี่ยวกับสงคราม ความขัดแย้ง หรือเหตุการณ์ใดที่สื่อมวลชนในชาติมีความจำเป็นต้องทำเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ เช่นหากประเทศอยู่ในภาวะสงคราม สื่อมวลชนย่อมต้องมีส่วนช่วยให้ชาติอยู่รอดปลอดภัย จึงไม่สามารถรายงานข่าวที่เป็นจริงหรือเป็นกลางได้ในบางเรื่องที่จะส่งผลกระทบต่อชาติเป็นต้น อย่างไรก็ตามก็ยังมีอีกหลายปัจจัยที่ทำให้สื่อมวลชนเบี่ยงเบนจากความเป็นกลางได้เช่นกัน

3.3 แนวคิดการกำหนดเรื่องพิจารณา (Agenda Setting)

McComb & Show เป็นผู้เสนอแนวคิดเรื่องการกำหนดวาระข่าวสารนี้เมื่อปี 1972 เป็นทฤษฎีที่มุ่งวิเคราะห์หน้าที่หรือผลของสื่อมวลชนในด้านข่าวสาร (Information) แทนการชักจูง (Persuasion) สมมติฐานสำคัญกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการที่สื่อมวลชนเลือกกำหนดประเด็นสำคัญของหัวข้อ (Topic) หรือประเด็นปัญหา (Issue) ในการรายงานข่าวสารที่ผู้รับสารหรือมวลชนตระหนักถึงความสำคัญของหัวข้อหรือประเด็นปัญหานั้น ๆ

ประสิทธิผลของสื่อมวลชนในการเสนอข่าวสารตามแนวคิดการกำหนดวาระข่าวสารนี้ จะขึ้นอยู่กับทั้งด้านสื่อมวลชนและด้านผู้รับสาร มิใช่เพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แม้ว่าสื่อมวลชนจะเป็นผู้เริ่มในการนำเสนอสารก็ตาม (Shaw, McCombs, 1977 อ้างถึงในสุรพงษ์ โสณะ

เสถียร,2533) กล่าวคือโดยทั่วไปเมื่อเกิดเหตุการณ์หรือประเด็นปัญหาใดขึ้นในสังคม ผู้ประกอบวิชาชีพทางด้านสื่อมวลชนจะพิจารณาโดยการประเมินคุณค่าของข่าว เพื่อให้ทราบว่าคุณค่าสำคัญของข่าวนั้นมีอยู่ในระดับใด จากนั้นจึงเลือกพิจารณาใช้สื่อที่เหมาะสม และจะต้องมีกลวิธีรายละเอียดในการนำเสนอเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้รับสาร โดยต้องมีการจัดวางข่าวสารเพื่อช่วยให้เกิดความเด่นสะดุดตา อันเป็นปัจจัยหนึ่งในการส่งเสริมความนิยมในการจัดวางข่าวสารอีกด้วย อย่างไรก็ตามองศาความเข้มข้นของข่าวก็เป็นอีกส่วนหนึ่งในการเสริมบทบาทของการจัดวางข่าวสาร ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การเพิ่มหรือขยายพื้นที่ของข่าว ข่าวที่มีกรอบใหญ่กว่าข่าวอื่น ตลอดจนขนาดของตัวอักษรที่โตกว่าย่อมทำให้เห็นว่า ข่าวนั้นสำคัญชวนอ่านมากกว่า
2. ความถี่ในการรายงานข่าว การนำเสนอข่าวที่มีจำนวนบ่อยครั้ง เป็นการตอกย้ำความสนใจให้กับผู้รับสารมากขึ้น
3. ระยะเวลาในการนำเสนอข่าว ระยะเวลาที่มีความหมายใกล้เคียงกับความถี่ แม้จะมีการรายงานข่าวสารบ่อย แต่ถ้าเสนออยู่ไม่นานแล้วเลิกไป ก็จะทำให้การจัดวางข่าวสารนั้นหมดบทบาทลงไปด้วย

สื่อมวลชนมีบทบาทอย่างมากในการที่จะทำให้คนเราได้ว่า ในสภาวะความเป็นจริงทางสังคมนั้น มีเหตุการณ์หรือเรื่องอะไรเกิดขึ้นบ้าง และสื่อมวลชนอีกนั่นเองเป็นตัวกำหนดความสำคัญของประเด็นปัญหาในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ประเด็นปัญหาใดก็ตามที่ได้รับความเอาใจใส่จากสื่อมวลชนมาก มีการนำเสนอมากในหน้าหนังสือพิมพ์ ในรายการข่าววิทยุ โทรทัศน์ มีการประโคมข่าวของเหตุการณ์ต่อเนื่องเป็นเวลาหลายวัน ผู้รับสารย่อมเกิดความคุ้นเคยกับประเด็นปัญหาดังกล่าว และตระหนักด้วยว่ามีความสำคัญ แต่หากประเด็นใดแม้ว่าจะมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าประเด็นปัญหาอื่น แต่ไม่ได้มีการหยิบยกมาเอ่ยถึงในสื่อมวลชนเลย ประเด็นปัญหาดังกล่าวก็จะไม่อยู่ในสายตาหรือความคิดของผู้รับสาร

ดังตัวอย่างที่ถูกนำมาอ้างอิงเสมอในการศึกษา “การกำหนดวาระข่าวสารของสื่อมวลชน” ในแวดวงสื่อสารมวลชนในประเทศสหรัฐอเมริกา คือกรณีวอเตอร์เกต ซึ่งแม้ว่าการเปิดโปงความทุจริตทางการเมืองจะมีโช่เรื่องใหม่แต่เมื่อหนังสือพิมพ์ประโคมข่าวอย่างครึกโครมและโทรทัศน์ทำการถ่ายทอดการประชุมฟังความของวุฒิสมาชิก ทำให้เหตุการณ์ดังกล่าว เป็นหัวข้อหรือประเด็นสาธารณะที่เด่นและสำคัญที่สุดในรอบปี

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยที่ศึกษาในแนวทางนี้ได้แก่ บุญเลิศ ศุภดิกลัก ศึกษาเรื่อง "สื่อมวลชนและหน้าที่การกำหนดวาระทางการเมืองในสังคมไทย" โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา หนังสือพิมพ์ 2 ชื่อฉบับ คือ ไทยรัฐและสยามรัฐ ว่ามีเสนอข่าวการเมืองมากน้อยเพียงไร ควบคู่ไปกับการสำรวจความตระหนักในความสำคัญของปัญหาของประชาชน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้อง พบว่า สื่อมวลชนสามารถทำให้คนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา โดยหัวข้อข่าวที่สื่อมวลชนเสนอมีความสัมพันธ์เชิงสอดคล้องหัวข้อหรือประเด็นปัญหาที่ประชาชนกล่าวถึง (บุญเลิศ ศุภดิกลัก, อ้างถึงใน วรรณศิริ โมรากุล, 2539)

แนวความคิดเกี่ยวกับการกำหนดเรื่องพิจารณาของสื่อมวลชนนี้เองที่เป็นวิธีการหนึ่งในการ "สร้างความเป็นจริงทางสังคม" ในเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ของสื่อมวลชน ซึ่งได้นำแนวความคิดนี้อธิบายปรากฏการณ์นำเสนอเนื้อหาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ในหนังสือพิมพ์รายวัน กล่าวคือ การที่สื่อมวลชนไม่ได้นำเสนอความเป็นจริง แต่เป็นผู้สร้างภาพใดภาพหนึ่ง และส่งผลให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้หรือทัศนคติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสถานการณ์หรือคนที่ถูกกล่าวถึง ในหนังสือพิมพ์ผลที่เกิดจากการสร้างภาพนั้น ก็คือสิ่งที่เกิดขึ้นในใจผู้อ่าน สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดเรื่องภาพลักษณ์ และแบบฉบับ ดังที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

3.4 แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ (Image)

ภาพที่ผู้อ่านเข้าใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากหน้าหนังสือพิมพ์ อาจไม่ใช่คุณสมบัติที่แท้จริงของสิ่งนั้น หรือคนนั้นก็ได้ แต่เป็นคุณสมบัติที่หนังสือพิมพ์สร้างขึ้นมาจากทัศนคติเบื้องหลังบางประการ ภาพที่เกิดขึ้นในใจของผู้อ่าน ไม่ว่าจะ เป็นคุณสมบัติที่เป็นจริงของสิ่งถูกกล่าวถึงหรือไม่ เรียกกันโดยทั่วไปว่า "ภาพลักษณ์"

ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในใจ ซึ่งบุคคลมีความรู้สึกนึกคิดต่อองค์กร หรือสถาบัน ภาพในใจดังกล่าว อาจจะได้มาจากทั้งประสบการณ์โดยตรง และประสบการณ์ทางอ้อมของตัวเอง เช่น ได้ พบประสบมาด้วยตนเอง หรือได้ยินได้ฟังมาจากคำบอกเล่าของผู้อื่น หรือจากกิตติศัพท์คำเล่าลือ เป็นต้น

ภาพลักษณ์จึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในระบบความคิด คนเราไม่ได้มีเพียงประสบการณ์โดยตรงต่อโลกรอบตัว เช่น การสัมผัส ลิ้มรส ดมกลิ่น ได้ยินและได้เห็นด้วยตาตนเองเท่านั้น แต่เรายังมีประสบการณ์ทางอ้อมอื่น ๆ ด้วย ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้ ต้องอาศัยการตีความ และให้ความหมายแก่ตนเอง ภาพลักษณ์จึงเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการตีความ

ภาพลักษณ์เป็นความโน้มเอียง แต่เป็นความโน้มเอียงที่จะนำไปสู่การรับรู้และตีความสิ่ง
 เรา ถ้าทัศนคติเป็นความโน้มนำ ที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่มองเห็นได้ ภาพลักษณ์ก็จะเป็นความ
 โนม้นำ ที่จะนำไปสู่การรับรู้และตีความ ซึ่งเป็นกระบวนการในระดับความรู้สึกและความคิด ซึ่ง
 ไม่สามารถมองเห็นได้

สื่อมวลชนกับการสร้างภาพลักษณ์

เนื่องจากภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เกิดจากการที่คนเรารับรู้สิ่งต่าง ๆ ทั้งจากประสบการณ์ตรง
 และอ้อม สื่อมวลชนเป็นประสบการณ์ทางอ้อมของประชาชน หนังสือพิมพ์จึงสร้างภาพลักษณ์
 ของสิ่งต่าง ๆ ให้กับประชาชน หนังสือพิมพ์ยังมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้อ่าน ให้มีอคติ
 และลำเอียงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมีอิทธิพลกำหนดให้ผู้อ่านเห็นว่าประเด็นข่าวใดข่าวหนึ่ง มีความ
 สำคัญมากกว่าประเด็นข่าวอื่น ๆ ได้

สื่อมวลชนยังมีอิทธิพลต่อการสร้างภาพพจน์ร่วม (Public Image) ให้เกิดขึ้นกับผู้รับสื่อ
 ด้วย ดังนั้น หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยจึงเป็นแหล่งประสบการณ์ที่สำคัญแหล่งหนึ่งของผู้อ่าน
 ในการรับรู้ภาพลักษณ์และตอกย้ำภาพแบบฉบับของชนกลุ่มน้อย ในกรณีที่ประชาชนทั่วไปไม่มี
 โอกาสได้พบปะและรู้จักกับชนกลุ่มน้อยเป็นประสบการณ์ตรง

3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ในลักษณะภาพแบบตายตัว (Stereotype)

ภาพลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นและตอกย้ำบ่อยครั้งเข้า จนบุคคลที่ถูกกล่าวถึงในสื่อมวลชน มี
 คุณสมบัติหรือลักษณะแบบใดแบบหนึ่งในสายตาผู้อ่าน เช่น ชาวฮิวเป็นชนชาติที่ขี้เหนียว คน
 ญี่ปุ่นขยันหรือคนลาวโง่และขี้เกียจ จนทำให้ผู้อ่านเชื่อและจัดคนกลุ่มนั้นให้มีลักษณะเช่นนั้นเสมอ
 ไป กระบวนการตัดสินใจเช่นนี้เรียกว่า แบบฉบับ (stereotype) (จิตราภรณ์ วันสพงศ์, 2539)

หากหนังสือพิมพ์ไทยสร้างความเป็นจริงเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย จนเกิดภาพในใจผู้อ่าน
 เมื่อภาพลักษณ์เดิม ๆ ถูกตอกย้ำบ่อยเข้า ผู้อ่านก็ย่อมมีแบบฉบับ หรือคุณลักษณะบางประการ
 ของชนกลุ่มน้อยอยู่ในใจไปโดยปริยาย

แบบฉบับ ก็คือความเชื่อ ความคาดหวังล่วงหน้า ซึ่งคน ๆ หนึ่งจะคิด รู้สึก และ
 ประพฤติปฏิบัติ แบบฉบับทำให้เราคาดเดาถึงบางสิ่งบางอย่างที่เราเพิ่งจะได้พบ โดยนำไปเปรียบ
 เทียบกับสิ่งที่เหมือนกันกับที่เราเคยพบมาก่อน หากมีคนบอกเราว่าเขาเป็นพระสงฆ์หรือโสเภณีที่
 เราจัดกลุ่มไว้ในหัวสมองของเราก่อนหน้านี้แล้ว เรายังไม่เคยได้ตรวจสอบให้รู้แน่ชัดว่าลักษณะ

นิสัยของกลุ่มที่เราสรุปไว้ นั่น ถูกต้องตรงกับสมาชิกของกลุ่มที่เราได้พบหรือเปล่า ซึ่งในความเป็นจริง บ่อยครั้งที่พบว่า “แบบฉบับ” ที่มีอยู่ในใจของเรานั้นคลาดเคลื่อน

แบบฉบับไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ยิ่งเรามีข้อมูลตอนที่สร้างแบบฉบับของสิ่งหนึ่งอยู่น้อยเท่าไร มันก็ยิ่งมีอิทธิพลสูงกว่าข้อมูลที่ได้มาภายหลังมากเท่านั้น ซึ่งอิทธิพลนี้เรียกว่า Prior-Entry Effect อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้แบบฉบับเปลี่ยนแปลงยาก เป็นเพราะแบบฉบับเดิมนั้นได้รับการตอกย้ำให้แน่ใจบ่อยครั้ง เช่น ได้พบสัตว์ที่มีขนรุงรังและตัวเหม็นอยู่บ่อย ๆ และเหตุผลสุดท้ายก็คือ เรามีแนวโน้มที่จะเลือกรับข้อมูลที่ตอกย้ำหรือสอดคล้องกับแบบฉบับเดิมในใจของเราและมักจะจัดข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับความรู้เดิม

Henry L. Roediger และคณะ (1984) ได้อธิบายเรื่องนี้ไว้ว่า มนุษย์สร้างภาพประทับของผู้อื่นไว้ในใจได้หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็น สีผิว เพศ อายุ ความมีเสน่ห์ หรือเสื้อผ้า และส่วนมากเป็นภาพที่เกิดขึ้นเมื่อแรกเห็น ภาพของผู้คนที่เห็นอย่างชัดเจนมักจะก่อให้เกิดการตัดสินผู้คนนั้นในทันที และคนส่วนมาก มักจะตัดสินผู้อื่นบนพื้นฐานของ “แบบฉบับทางวัฒนธรรม” (Cultural Stereotype) มากกว่าจะตัดสินจากบุคคลที่ได้พบ ซึ่ง “แบบฉบับ” หมายถึง ความเชื่อที่ว่า สมาชิกทุกคนในกลุ่ม จะมีลักษณะนิสัยคล้ายคลึง กันหมด ซึ่งการด่วนตัดสินใจเช่นนี้เป็นสิ่งที่ผิด

“แบบฉบับ” ถือเป็นอคติ (Prejudice) ประการหนึ่ง จากทฤษฎีจิตวิทยาสังคม เชื่อว่าแบบฉบับนั้นเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ จึงย่อมสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยผ่านการเรียนรู้ การขจัดอคติ ทำได้ด้วยการให้เขาได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่นชาวอเมริกันในช่วงอายุ 60 เศษจำนวนมาก ที่เคยผ่านประสบการณ์สู้รบกับชาวเยอรมันและญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ครั้งหนึ่งพวกเขาเคยมีทัศนคติที่เลวร้ายอย่างยิ่ง ต่อชาวอเมริกันที่สืบเชื้อสายมาจากญี่ปุ่นหรือเยอรมัน แต่กลับมองชาวรัสเซียว่าเป็นพันธมิตร แต่ในปัจจุบัน สถานการณ์ทางการเมืองได้พลิกผันไป ศัตรูในอดีตกลับกลายเป็นพันธมิตร ทัศนคติของชาวอเมริกันชรากรุ่นนี้จึงเปลี่ยนแปลงไปจากหน้ามือเป็นหลังมือ เนื่องเพราะการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั่นเอง

สื่อมวลชนกับการสร้างแบบฉบับ

เมื่อแบบฉบับคือการตัดสินใจลักษณะหรือนิสัยของคนคนหนึ่ง ตามความเชื่อที่มีต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในหัวสมองของเรา ดังนั้น "แบบฉบับ" ก็จะกลายมาเป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่ใช้ในการอธิบายลักษณะของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

เราให้ความสนใจต่อสื่อมวลชน ในฐานะที่เป็นแหล่งป้อนข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นจริงในสังคม หรือการสร้างความเป็นจริงในสังคม เพราะสื่อมวลชนสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้ในวงกว้าง ดังนั้นสื่อมวลชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ ก็จะเป็นผู้สร้าง "ความเป็นจริงในสังคม" รวมทั้ง "แบบฉบับทางสังคม" ให้ผู้รับสื่อได้รับรู้ไปด้วย

ข้อมูลข่าวสารที่ปรากฏอยู่ในจอโทรทัศน์ เป็นข้อมูลผ่านการปรุงแต่งและคัดเลือกมาแล้ว เข้าใจง่าย และมักนำเสนอข่าวคราวหรือข้อเท็จจริงในรูปของการสรุป ทำให้ผู้อ่านได้ข้อสรุปเบื้องต้นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และบังเกิดภาพของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หนังสือพิมพ์เองก็มีคุณสมบัติเช่นเดียวกันกับโทรทัศน์

ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Albert Bandura ก็กล่าวไว้ว่า คนเราเรียนรู้พฤติกรรมและความเชื่อได้จากการสังเกต โดยเฉพาะเมื่อพฤติกรรมและความเชื่อถูกต้องยกย่าบ่อยครั้ง ปรากฏในรูปแบบที่ถ่ายทอดความเข้าใจ และได้รับการกระตุ้นส่งเสริม และเนื่องจากข้อเท็จจริงจำนวนมากายที่ปรากฏอยู่ในสื่อมวลชน มีลักษณะสอดคล้องกับคุณสมบัติดังนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้รับสารจะเรียนรู้หรือรับเอาข้อเท็จจริงจากสื่อมวลชนเข้าไป และในที่สุดข้อเท็จจริงดังกล่าวก็จะกลายเป็นความเชื่อและพฤติกรรม (จิตราภรณ์ วันสพงศ์, อ้างแล้ว)

แนวคิดเรื่อง "แบบฉบับ" สนับสนุนแนวคิดเรื่อง "ภาพลักษณ์" นั่นก็คือ ทั้งภาพลักษณ์และแบบฉบับเป็นสิ่งที่สื่อมวลชนสร้างขึ้น และมีอิทธิพลต่อแหล่งข้อมูล ความคิด ความรู้สึก และความเชื่อของผู้รับสาร "แบบฉบับ" สามารถอธิบายภาพลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ดูนำเสนอลักษณะของชนกลุ่มน้อยเพียงบางแง่มุม เป็นภาพที่ง่ายต่อการรับรู้และถูกสรุปมาแล้ว และมีอิทธิพลต่อทัศนคติของผู้อ่านหนังสือพิมพ์เมื่อถูกนำเสนอซ้ำกันบ่อย ๆ ว่าชนกลุ่มน้อยทุกคนมีคุณสมบัติเฉพาะ เช่น ล้าหลังกว่า เป็นศัตรู ยากจน และเป็นตัวสร้างปัญหา เป็นต้น

4. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์และชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

ในแต่ละสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมชาติ จะประกอบไปด้วยคนหลายกลุ่ม ซึ่งมีความแตกต่างกันในลักษณะต่าง ๆ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ ยิ่งสังคมใหญ่มากเพียงใด ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม อาจจะมีมากขึ้นเท่านั้น ในประเทศไทยก็เช่นกัน ประกอบด้วยชนหลายเชื้อชาติ กล่าวคือ นอกจากเชื้อชาติไทยแต่เดิมแล้วยังมีชาติพันธุ์อื่น ๆ เช่น จีน อินเดีย มอญ เขมร ลาว ญวน พม่า มาเลย์ เป็นต้น

กลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ภายในสังคมเดียวกันมีชื่อเรียกรวม ๆ กันว่า “กลุ่มชาติพันธุ์” โดยทั่วไปแล้วกลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มซึ่งแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมเดียวกัน ในแง่ของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและต้นตอที่มาของบรรพบุรุษ แต่ในทางปฏิบัติมักจะใช้เรียกกลุ่มใดก็ได้ที่แตกต่างกันทางวัฒนธรรม และมีปัญหาในการอยู่ร่วมกันกับกลุ่มอื่น ๆ

กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic group) คือ กลุ่มสังคมซึ่งมีลักษณะเกี่ยวข้องกับเชื้อชาติและวัฒนธรรมที่เหมือนกัน มีบ่อยเช่นกันที่ใช้หมายถึงชนกลุ่มน้อย ซึ่งมีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากชนกลุ่มใหญ่ (สุนทรี พรหมเมศ, 2525)

ชนกลุ่มน้อย (Minority group) คือ กลุ่มชนที่รวมกัน โดยมีประวัติความเป็นมา ภาษา หรือความเชื่อทางศาสนาที่เหมือนกัน และมีความรู้สึกว่าตนเองมีความแตกต่างในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวไปจากชนกลุ่มใหญ่ (เสาวนีย์ จิตหมวด, 2532)

ชนกลุ่มน้อย – ชนกลุ่มใหญ่

เป็นการมองกลุ่มต่าง ๆ ในแง่ของบทบาทและการมีอำนาจทางการเมือง กลุ่มใดมีบทบาทและครอบงำการเมืองมากที่สุดเรียกว่า เป็นชนกลุ่มใหญ่ กลุ่มที่มีบทบาทน้อยและถูกครอบงำนั้นเรียกว่า ชนกลุ่มน้อย คำว่าชนกลุ่มน้อยจึงเป็นแนวความคิดเชิงเปรียบเทียบหรือเชิงความสัมพันธ์กับชนอีกกลุ่มหนึ่ง คือชนกลุ่มใหญ่ เราจะเห็นว่าทั้งชน กลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่มีธรรมชาติสัมพันธ์กันทั้งในด้านโครงสร้างและหน้าที่อย่างแยกกันไม่ออก หมายความว่าความเป็นไปของกลุ่มหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่ออีกกลุ่มหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น อีกประการหนึ่งคือ ชนกลุ่มน้อยเป็นกลุ่มซึ่งมีความแตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่ในเอกลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง เช่น ภาษา ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ผิว หรือเชื้อชาติ สรุปแล้วเป็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมหรือเชื้อชาติที่มา (อารง สุทธศาสตร์, 2524)

สภาพของชนกลุ่มน้อย

ลิติต ธีรเวคิน (2521) กล่าวว่า ชนกลุ่มน้อยจะอยู่ในสภาพของสังคมดังต่อไปนี้ คือ

1. ในสังคมนั้น ๆ จะมีชนกลุ่มใหญ่มีอำนาจปกครอง แต่จะมีชนกลุ่มน้อยกลุ่มเดียวหรือมากกว่า เช่น สหรัฐอเมริกา ประเทศไทย
2. ในสังคมนั้นจะมีชนกลุ่มน้อยมีอำนาจปกครอง ส่วนชนส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจปกครอง เช่น สหภาพอาฟริกาใต้ และประเทศอาณานิคมทั้งหลาย
3. ในสังคมนั้น ๆ ไม่มีกลุ่มใดมีอำนาจมากจนเป็นชนกลุ่มใหญ่ หรือมีอำนาจปกครองเด็ดขาด เช่น อินเดีย ไนจีเรีย มาเลเซีย

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดชนกลุ่มน้อย

กรีซ (Geertz 1970 อ้างถึงในลิติต ธีรเวคิน, 2521) มีทัศนะว่า ชนกลุ่มน้อยมีลักษณะแตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อยด้วยกัน สรุปได้คือ

1. เชื้อชาติ (Race) หมายถึง เชื้อชาติ ในความหมายกว้าง เช่น มองโกลอยด์ คอเคซอยด์ นีกรอยด์
2. เผ่าพันธุ์ (Ethnicity) ในประชาคมการเมืองหนึ่ง ๆ อาจมีชนชาติเดียวกัน กล่าวคือ อาจเป็นมองโกลอยด์ด้วยกัน แต่มีความแตกต่างในเผ่าพันธุ์ เช่น คนจีนและคนไทยต่างกันเผ่าพันธุ์ และแม้ในหมู่คนจีนด้วยกันเองก็มีความแตกต่างกันในเผ่าพันธุ์ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในผิวพรรณ รูปร่างหน้าตา ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีย่อมมีปัญหาน้อย แต่ถ้าเผ่าพันธุ์สองเผ่าพันธุ์มีความแตกต่างกันมากมีประเพณีที่เข้ากันไม่ได้ ก็อาจทำให้การอยู่ร่วมกันโดยไม่มีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นได้ยาก
3. ศาสนา อาจเป็นองค์ประกอบสำคัญของการทำให้เกิดชนกลุ่มน้อย และอาจเกิดขึ้นในกรณีคนต่างชาติหรือต่างเผ่าพันธุ์กัน พร้อมกับมีความเชื่อในทางศาสนาต่างกัน หรือแม้แต่คนเชื้อชาติเดียวกันและเผ่าพันธุ์เดียวกันแต่นับถือคนละศาสนา
4. ภาษา ภาษาพูดและภาษาเขียนที่ต่างกัน ย่อมเป็นตัวแบ่งแยกให้เห็นว่าเป็นคนละพวกคนละเผ่า และส่วนใหญ่ความแตกต่างในภาษาก็เกิดจากการเป็นคนละเผ่าพันธุ์จริง ๆ
5. ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่แตกต่างกันย่อมทำให้เกิดความรู้สึกเป็นคนละพวกคนละเผ่าพันธุ์ได้ โดยเฉพาะถ้าชนที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่มีจำนวนน้อยก็ย่อมเป็นตัวมุ่งถึงความแตกต่างกันมากขึ้น และหากมีความขัดแย้งกันระหว่างชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่อยู่แล้วความแตกต่างดังกล่าว ก็อาจถูกใช้เป็นชนวนให้เกิดความยุ่งยากขึ้นได้
6. อุดมการณ์ทางการเมือง ที่เห็นได้ชัดคือ อุดมการณ์ระหว่างระบอบประชาธิปไตย กับระบอบคอมมิวนิสต์ การตีความหมายปรากฏการณ์ทางสังคมโดยอุดมการณ์ทางการเมืองนี้ มี

บางประเทศใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อย โดยการใช้อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นตัวจักรสำคัญในการผสมผสานกลมกลืนความแตกต่างที่เกิดจากเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี

กลุ่มชาติพันธุ์และชนกลุ่มน้อย

ในบางสังคม เช่นสังคมเล็ก ๆ ในอดีต สังคมชาวเขา สังคมหมู่เกาะทะเลใต้ ฯลฯ ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์เพียงกลุ่มเดียว ลักษณะของชนกลุ่มน้อย - ชนกลุ่มใหญ่จะไม่เกิดขึ้น แต่ในสังคมส่วนใหญ่แต่ละสังคมจะประกอบไปด้วยหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้นภาวะของชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่จึงเกิดขึ้นโดยปริยาย และด้วยเหตุนี้คำว่า "กลุ่มชาติพันธุ์" คำว่า "ชนกลุ่มน้อย" จึงมักถูกใช้ในความหมายเดียวกัน

ในบางกรณี กลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นเจ้าของดินแดนมาแต่เดิม อาจกลายเป็นชนกลุ่มน้อยเมื่อมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเคลื่อนย้ายมาอยู่รวมกันและมีบทบาทหรืออำนาจทางการเมืองมากกว่า เช่น กรณีของอินเดียแดงในสหรัฐอเมริกา มอญในประเทศพม่าที่กลายเป็นชนกลุ่มน้อยหรือ "กลุ่มถูกรวบจำ" ในปัจจุบัน

กลุ่มชาติพันธุ์หรือชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นสังคมหนึ่งที่ประกอบด้วยหลายกลุ่มชาติพันธุ์เฉพาะในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ หลายกลุ่ม เช่น ชาวจีนที่เยาวราช อินเดียที่พาทูร์ดี พม่าที่วัดปรก อินโดนีเซียที่มักกะสัน มอญวัดบางกระบือ ลาวที่ด้านหลังราชภัฏบ้านสมเด็จฯ ญวนที่บ้านญวน เขมรที่บ้านครัว ฯลฯ ซึ่งปัจจุบันแต่ละกลุ่มจะถูกผสมผสาน และผสมกลมกลืน หรือบูรณาการเป็นชาวไทยเกือบทั้งสิ้น

ขจิตภัย บุรุษพัฒน์ (2526) เขียนไว้ว่า อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากนอกเหนือไปจาก ชาวจีน ชาวอินเดีย ชาวเขา ชาวญวนอพยพ และชาวไทยมุสลิมแล้ว ยังมีผู้อพยพกลุ่มต่าง ๆ เช่น จีนฮ่ออพยพ ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า ผู้อพยพลี้ภัยอินโดจีน ตลอดจนชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ แต่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ส่วนใหญ่ได้ผสมกลมกลืนกลายเป็นไทยเกือบหมดแล้ว เช่น พวกมอญ และพวกญวนเก่าที่อพยพหลบภัยเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นต้น สำหรับในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ปรากฏว่ามีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อาศัยกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป เช่น พวกพูไท พวกโซ่ พวกข่า แต่ที่มีความ

สำคัญเพราะมีจำนวนมากก็คือชาวเขมร ซึ่งอาศัยกระจุกกระจายอยู่ในบริเวณชายแดนจังหวัด อุบลราชธานี จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ อย่างไรก็ตาม กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาในด้านการปกครองแต่อย่างใดเพราะทางรัฐบาลถือว่ากลุ่ม ชาติพันธุ์ต่าง ๆ เหล่านี้จะกลับกลายเป็นคนไทยอย่างแท้จริงย่อมมีมากขึ้น

การศึกษาในครั้งนี้ สนใจศึกษาถึงบทบาทในการสะท้อนภาพกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคม ไทยของหนังสือพิมพ์รายวัน ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 5 กลุ่ม ก็คือชาติพันธุ์ของชนกลุ่มน้อยในไทยนั้นเอง ได้แก่ ชาวจีน ชาวอินเดีย ชาวไทยมุสลิม ชาวเขา ผู้อพยพสัญชาติพม่า ชาติพันธุ์บางกลุ่มเช่น ชาวจีน และชาวอินเดีย เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนไทยมา ช้านาน มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาควบคู่ไปกับการสร้างชาติไทยให้มีความเป็นปึกแผ่น มีส่วนใน การเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ การค้า ศาสนา และมีส่วนในการหล่อหลอมขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของชาติไทย ให้มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ส่วนชนกลุ่มน้อยที่ยัง คงเป็นปัญหาให้รัฐบาลต้องหาทางแก้ไขอยู่ในขณะนี้ก็คือ ชนกลุ่มน้อย 3 กลุ่มใหญ่ คือ ชาวเขา ชาวไทยมุสลิมภาคใต้ และผู้อพยพสัญชาติพม่า ซึ่งทางรัฐบาลก็มีกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกับ ชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ด้วยความสันติ และให้ชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ มีสำนึกความเป็นคนไทยในที่สุด ดัง นั้นในที่นี้จะบรรยายถึงลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 5 กลุ่มดังกล่าว เท่านั้น

1. ชาวจีนในประเทศไทย

ในบรรดาชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ในประเทศไทยขณะนี้ชาวจีนเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด อาจกล่าวได้ว่าไม่มีประเทศใดเลยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่จะไม่ประสบปัญหา ชาวจีน ทั้งนี้เนื่องมาจากชาวจีนได้อพยพเข้าไปอาศัยอยู่ในประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้แทบทุก ประเทศ ประเทศไทยได้กลายเป็นแหล่งที่ชาวจีนพากันอพยพเข้ามาตั้งรกรากอาศัยอยู่ตั้งแต่สมัย โบราณ ทั้งนี้เพราะเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบกับคนไทยมีนิสัยโอบอ้อมอารีไม่รังเกียจ คนต่างชาติต่างภาษา ไม่เบียดเบียนหรือจำกัดสิทธิผู้ที่มีนับถือศาสนาอื่นแต่ประการใด จึงทำให้ ชาวจีนเข้ามามีอิทธิพลต่อกลไกทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก

แหล่งอพยพ และสาเหตุของการอพยพ ชาวจีนที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่มาจากบริเวณฝั่งทะเลตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน จำแนกตามภาษาพูดได้เป็น 5 กลุ่ม คือ ชาวจีนกวางตุ้ง และเป็นกลุ่มภาษาที่ใหญ่ที่สุดในจีนใต้ ชาวจีนฮกเกี้ยนมาจากมณฑล ฟูเจี้ยน ชาวจีนแต้จิ๋วมาจากบริเวณตะวันออกเฉียงเหนือของกวางตุ้งซึ่งเรียกว่าเซาซุ ชาวจีนแคะ

มาจากบริเวณเหนือกวางตุ้งขึ้นไป และชาวจีนไหหลำมาจากบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ เกาะไหหลำ

สาเหตุที่ชาวจีนในเขตมณฑลกวางตุ้ง และมณฑลฟูเจี้ยนอพยพมาอยู่ในประเทศไทยและ บริเวณตะวันออกเฉียงใต้ นั้น อาจจะถูกกล่าวได้ว่าเนื่องจากสาเหตุสำคัญสองประการคือ

- 1) เหตุจูงใจดั้งเดิมได้แก่การเคยไปมาค้าขายติดต่อกัน จากการมาค้าขายนี้เองทำให้ชาวจีนเหล่านั้นร่ำรวยขึ้น และได้นำเงินทองมาจนเจือครอบครัวยุคของตน รวมทั้งการช่วยเหลือสาธารณะ ฉะนั้นชาวจีนที่ประสบความสำเร็จจากการประกอบ การค้ากับต่างประเทศจึงเป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องจากสังคมตนเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้เอง คนหนุ่มสาวที่แข็งแรงจึงนิยมการออกไปเสี่ยงโชคหากินในดินแดน โพ้นทะเล
- 2) สาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ชาวจีนต้องอพยพทิ้งบ้านเกิดเมืองนอนของตนมา แสวงหาอาชีพเป็นจำนวนมากในดินแดนโพ้นทะเล สืบเนื่องจากเหตุผลหลักด้านภายใน ประเทศจีน ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 และ 19 กล่าวคือชาวจีนในมณฑลภาคใต้ต้อง ประสบกับความอดอยากอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติและยังได้รับความกระทบ กระทบเทือนจากสงครามเสมอ นับแต่สงครามฝิ่น สงครามกบฏชาตินิยม และรวม ทั้งสงครามโลกครั้งที่สองด้วย เป็นเหตุให้ประชาชนในดินแดนดังกล่าวต้องอพยพ ลี้ภัยอยู่เป็นประจำ ฉะนั้นเมื่อมีโอกาสที่จะไปได้ ชาวจีนเหล่านั้นก็จะอพยพทันที

จำนวนชาวจีนในประเทศไทย ชาวจีนได้เดินทางเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยนานแล้ว ในสมัยแรก ๆ นั้นชาวจีนส่วนใหญ่เป็นพวกพ่อค้าซึ่งเดินทางมาค้าขายในเมืองไทย และมีชาวจีน บางพวกที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ในประเทศไทยเป็นการถาวร มีผู้ประมาณว่าในสมัยกรุงศรี ออยุธยา มีชาวจีนเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศประมาณ 3,000 คน ต่อมาในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ชาว จีนเริ่มหลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น พวกที่อพยพเข้ามานี้ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนที่ยากจนที่ อพยพเข้ามาเพื่อหวังสร้างฐานะของตน จำนวนชาวจีนในระยะนี้ไม่มีผู้ใดให้ตัวเลขที่แน่นอนได้

แม้ในปัจจุบันนี้จำนวนชาวจีนที่แน่นอนก็ยังไม่มีการสำรวจหาตัวเลขที่ถูกต้องไว้ เท่าที่ ทราบกันก็อาศัยการประมาณตัวเลขจากนักวิชาการต่างประเทศ โดยเฉพาะศาสตราจารย์สกิน เนอร์ ได้ทำการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับคนจีนไว้ละเอียดถี่ถ้วน เขาได้ประมาณว่าในปี 2498 มีชาว จีนต่างด้าวรวมทั้งชาวจีนโดยวัฒนธรรม (Culture Chinese) คือลูกหลานชาวจีนที่เกิดในประเทศไทยรวมทั้งสิ้น 2,315,000 คน สำหรับชาวจีนต่างด้าวนั้น จากการสำมะโนประชากรในปี 2503

ปรากฏว่ามีชาวจีนต่างด้าว 409,508 คน ปัจจุบันไม่มีผู้ทำการศึกษาและสำรวจประชากรชาวจีนอย่างแท้จริง แต่จากการประมาณการแล้วคาดว่าจะมีจำนวนหลายล้านคน

จำนวนชาวจีนดังกล่าวมีชาวจีนต่างด้าวแท้ ๆ จำนวนไม่มากนัก นอกจากนั้นเป็นชาวจีนโดยวัฒนธรรม หรือที่เราเรียกว่าลูกหลานจีน เกือบทั้งหมดหาใช่ชาวจีนแท้ ๆ ไม่ และชาวจีนโดยวัฒนธรรมถ้ามองกันในแง่กฎหมายแล้วก็คือคนไทยนั่นเอง แต่อาจได้สัญชาติไทยมาโดยกำเนิดหรือโอนสัญชาติหรือคนเคยมีเชื้อสายจีนมา คนเหล่านี้จะมีความจงรักภักดีต่อประเทศไทยเพียงใด หรือมีความนิยมประเทศจีนคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นบ้านเกิดของบรรพบุรุษของตน หรือมีความจงรักภักดีต่อจีนคณะชาติ สิ่งเหล่านี้ยังไม่มีใครให้คำตอบแน่นอนได้

2. ชาวอินเดีย

ประเทศไทยกับประเทศอินเดียมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกันมานานนับพันปี ชาวไทยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากชาวอินเดียในหลาย ๆ ด้าน นอกจากพระพุทธศาสนาแล้ว เรายังได้รับอิทธิพลทางศาสนาพราหมณ์ ทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ทางด้านวรรณกรรมและด้านอื่น ๆ อีกมากมายจากชาวอินเดีย อิทธิพลทางวัฒนธรรมเหล่านี้ บางอย่างเราก็ได้รับโดยตรงจากอินเดีย แต่บางอย่างเราได้รับโดยผ่านทางประเทศอื่น เช่นประเทศกัมพูชา

การเข้ามาของชาวอินเดียสู่ภูมิภาคนี้ ถ้าพิจารณาตามเส้นทางค้าขาย สันนิษฐานว่าชาวอินเดียเริ่มเข้ามาติดต่อค้าขาย และตั้งหลักแหล่งในดินแดนนี้ตั้งแต่สมัยสุโขทัย และยังคงทยอยเข้ามาในสมัยกรุงศรีอยุธยาและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ในครั้งหลังคริสต์วรรษที่ 17 พ่อค้าที่มีบทบาทในดินแดนแถบนี้ ส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าชาวมุสลิมจากประเทศอินเดียและประเทศเปอร์เซีย พ่อค้ากลุ่มนี้เข้ามาตั้งรกราก ในราชอาณาจักรอยุธยา และดำเนินธุรกิจการค้าได้ผลดีมาก จนกระทั่งไม่เพียงแต่เป็นเจ้าของเรือเท่านั้น ฐานะอันมั่งคั่งยังส่งผลให้พวกเขาเข้าไปมีอำนาจในการบริหารเมืองท่ามะริดและตะนาวศรีอีกด้วย

นายยอร์ช ไวท์ (George White) พ่อค้าอิสระชาวอังกฤษได้บันทึกไว้ใน "รายงานการค้าชาวสยาม" (A Report in the Trade of Siam) เมื่อปี พ.ศ. 2221 ว่า พวกเปอร์เซียและพวกแขกมัวร์ (ในที่นี้หมายถึงชาวมุสลิมอินเดีย) เป็นผู้ควบคุมการค้าและเป็นเจ้านายของอาณาจักรเวณนี้ เนื่องจากได้ครอบครองตำแหน่งเจ้าเมืองมะริด อุปราชเมืองตะนาวศรี และเป็นเจ้าเมืองสำคัญ ๆ บนเส้นทางบกจากตะนาวศรีไปจนถึงอยุธยา (Collis 1966 อ้างถึงใน นันทวรรณ ภู

สว่าง, 2530) คาดว่าพ่อค้าชาวอินเดียส่วนหนึ่งคงเดินทางเข้ามาประกอบธุรกิจการค้า ในสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ จนบางท่านได้รับความดีความชอบจากพระมหากษัตริย์

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อไทยเริ่มเปิดประเทศทำสนธิสัญญากับประเทศมหาอำนาจตะวันตก โดยเริ่มจากประเทศอังกฤษในปี พ.ศ. 2359 เป็นต้นมาจึงทำให้มุสลิมจากอินเดีย ปากีสถาน อัฟกานิสถาน และที่อื่น ๆ ซึ่งเป็นคนในบังคับของชาติมหาอำนาจต่าง ๆ เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น คนเหล่านี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการค้า

การเข้ามาขอทำสัญญาทางไมตรี พาณิชย และการเดินเรือของมหาอำนาจเหล่านี้ เป็นเหตุให้ในเวลาต่อมา มีพ่อค้าต่างชาติอื่น ๆ ซึ่งเป็นคนในบังคับของชาติมหาอำนาจเหล่านี้เข้ามาในประเทศไทยด้วย ในจำนวนพ่อค้าเหล่านี้มีพ่อค้ามุสลิมจากประเทศอินเดียรวมอยู่ด้วย การที่ต้องขอเข้าเป็นคนในบังคับต่างชาติ ก็เพราะพ่อค้าเหล่านี้เห็นความสำคัญของสนธิสัญญาที่ทำขึ้นว่าสามารถอำนวยความสะดวกในการประกอบอาชีพเป็นอันมาก จึงยินยอมขอเป็นคนในบังคับของต่างชาติก่อนเข้ามาทำมาหากินในเมืองไทย

เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางของการปกครอง สังคมและเศรษฐกิจ ชาวอินเดียมุสลิมในบังคับของต่างชาติรุ่นแรกที่เข้ามาในเมืองไทย จึงเลือกตั้งหลักแหล่งในบริเวณกรุงเทพฯ เป็นส่วนใหญ่ ขายสินค้าประเภทต่าง ๆ ซึ่งสั่งเข้ามาจากต่างประเทศ บางห้างมีกิจการใหญ่โตกว้างขวางกว่าการค้า คือ ห้างนะฎกาอิสไมล์ ซึ่งมีกิจการเดินเรือระหว่างกรุงเทพฯ กับสิงคโปร์ พ่อค้ามุสลิมบางรายเห็นว่า การค้าในเมืองไทยกำลังเจริญทั้งการค้าขาเข้าและขาออก จึงมาตั้งกิจการต่อเรือออกขายและให้เช่า (รัชนี้ สาดเปรม, 2521)

ในศตวรรษที่ 19 นักธุรกิจชาวอินเดียส่วนใหญ่ที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยมาจากรัฐบันจาบซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศอินเดีย ชาวบันจาบเป็นคนขยันหมั่นเพียรกล้าเสี่ยง ต่อมาได้เริ่มมีเข้ามาจากรัฐต่าง ๆ ส่วนหนึ่งมาจากอุตสาหกรรมประเทศ แชวงโกรัตกุล พวกนี้เข้ามาทำธุรกิจประเภทรักษาความปลอดภัย ส่วนพ่อค้าเพชรพลอยซึ่งปัจจุบันมีจำนวนหลายพันคน มาจากรัฐกุจลราชกับรัฐฆาซสถาน พ่อค้ากลุ่มนี้นำอัญมณีจากอินเดียเข้ามาแปรสภาพในกรุงเทพฯ เพื่อส่งออกไปต่างประเทศอีกที และนักธุรกิจชาวอินเดียอีกกลุ่มมาจากรัฐซินด์ เข้ามาทำธุรกิจตัดเย็บเสื้อผ้า และอิมพอร์ต-เอ็กพอร์ต ต่อมาได้มีการนำญาติและเพื่อนฝูงเข้ามาเรื่อย ทำให้ในปัจจุบันมีชาวอินเดียที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนประมาณ 100,000 คน

นักธุรกิจจากรัฐปันจาบที่รู้จักกันทั่วไปมี 3 กลุ่ม คือ ฮินดู ชิกข์ และนามดารี ชาวชิกข์จะโพกหัวไว้หนวดไว้เครา นับถือศาสนาชิกข์ ส่วนชวานามดารีจะคล้ายกับชาวชิกข์ตรงที่โพกหัวและไว้หนวดเครา แต่ชวานามดารีจะโพกหัวด้วยผ้าสีขาวเท่านั้น ส่วนชาวชิกข์จะใช้สีทั่วไป

พวกพ่อค้าที่เดินทางมาค้าขายในประเทศไทย บางกลุ่มก็เดินทางกลับไป บางกลุ่มก็แต่งงานกับหญิงไทย และตั้งรกรากอยู่ในเมืองไทย เวลาผ่านไปการแต่งงานระหว่างแขกผู้มาเยือนและเจ้าถิ่นก็เพิ่มมากขึ้น สิ่งนี้ทำให้ความผูกพันทางวัฒนธรรมแน่นแฟ้นขึ้น และทำให้มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมากขึ้นด้วย หลายอย่างที่เรารับมาแล้วนำมาปรับปรุงจนกลายเป็นวัฒนธรรมไทยไป เช่น ด้านศาสนา ด้านภาษาและวัฒนธรรม ด้านอาหาร ด้านการแต่งกาย ด้านศิลปะและการละเล่น เป็นต้น

เนื่องจากชาวอินเดียมีจำนวนไม่น้อย ส่วนใหญ่อยู่ในวงการธุรกิจ มีฐานะดี จึงได้มีการรวมกลุ่ม จัดตั้งสมาคม และกลุ่มต่าง ๆ ขึ้น เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการเชื่อมความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยและชาวอินเดียให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยได้ก่อตั้ง อาคาร วัฒนธรรมไทย-ภารตขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2483 เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างไทยกับอินเดียเป็นสำคัญ

นอกจากนั้นยังมีการก่อตั้งสมาคมต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่เป็นสมาคมทางศาสนา สำหรับหอการค้าไทย-อินเดีย เป็นหอการค้าที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย มีบทบาทหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก และให้ข้อมูลกับบุคคล ห้างร้าน และบริษัทต่าง ๆ ที่สนใจทำการค้ากับประเทศอินเดีย

ในปัจจุบันชาวอินเดียได้ผสมกลมกลืนกับชาวไทยเป็นอย่างดี สาเหตุประการหนึ่งคือเรื่องการศึกษา นักธุรกิจชาวอินเดียได้ให้การศึกษาแก่ลูกหลานของเขาในสถานบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศ ลูกหลานที่กลับมาจากต่างประเทศก็ได้แยกทำธุรกิจประเภทอื่นเป็นส่วนตัวแยกออกไปจากครอบครัว เช่น ทำธุรกิจโรงแรม บริษัทโฆษณา สิ่งพิมพ์ ธุรกิจศูนย์การค้า ธุรกิจเพชรพลอย ธุรกิจอิมพอร์ต-เอ็กซ์พอร์ต และธุรกิจอีกหลายประเภท

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ลูกหลานของชาวอินเดียได้เพิ่มการสังสรรค์กับชาวไทยมากขึ้น จนทำให้มีการแต่งงานระหว่างชาวอินเดียมากขึ้น ลูกหลานกลุ่มหนึ่งของชาวอินเดียประกอบอาชีพรับราชการ โดยเป็นครู แพทย์ และบางส่วนเป็นทนายความและผู้พิพากษา จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้

ว่า สายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยและชาวอินเดียนั้นนับวันก็จะยิ่งแน่นแฟ้นขึ้น ต่างฝ่ายต่างเรียนรู้และยอมรับในวัฒนธรรมที่ต่างของกันและกัน และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

3. ชาวไทยมุสลิมภาคใต้

ขจิตภัย นุรุษพัฒนา (2519) เขียนไว้ว่า จังหวัดชายแดนภาคใต้อันประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล มีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 75 ดินแดนดังกล่าวนี้อยู่ในความครอบครองของไทยมาเป็นเวลาช้านาน รัฐบาลทุกยุคสมัยต่างถือว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเหล่านี้ ก็คือคนไทยเช่นเดียวกับคนไทยในภาคอื่น ๆ มีสิทธิและหน้าที่ทัดเทียมกับคนไทยทุกประการ และในบางกรณีจะมีสิทธิบางอย่างมากกว่าคนไทยในภาคอื่นเสียอีก อย่างเช่น การอนุญาตให้ใช้กฎหมาย อิสลามในการพิจารณาพิพากษารรคดีที่เป็นความแพ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม โดยมีมติให้ยุติธรรมซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ ออกนึ่งพิจารณาร่วมกับผู้พิพากษา นอกจากนี้ ระเบียบปฏิบัติบางอย่างก็ยังจะลุ่มอล่วยให้เป็นไปตามขนบธรรมเนียมความเชื่อถือของชาวไทยมุสลิมอีกด้วย

เมื่อชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยมาเป็นเวลาช้านานและในทางกฎหมายก็ถือว่าเป็นคนไทยทั้งโดยเชื้อชาติและสัญชาติ ทั้งยังได้รับการปฏิบัติจากทางราชการโดยจะลุ่มอล่วยผ่อนปรนเช่นนี้แล้ว จึงเป็นที่น่าสงสัยว่า เหตุใดประเทศไทยจึงไม่สามารถผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมเหล่านี้ให้เป็นคนไทยสมบูรณ์ได้ เราจะพบเห็นโดยทั่วไปว่า ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ ต่างพากันนิยมใช้ภาษามลายูซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อถือแตกต่างไปจากคนไทยโดยทั่วไป มีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นในหมู่ชาวไทยมุสลิมด้วยกัน สิ่งเหล่านี้เองที่นำไปสู่ปัญหาหลายอย่าง ทั้งในด้านการปกครองการเมือง และด้านสังคม

ทั้งนี้จะได้กล่าวถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อทำให้ทราบถึงสภาพโดยทั่วไป อันจะช่วยทำให้เข้าใจถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างชาวไทยมุสลิมและชาวไทยทั่วไปได้

จังหวัดชายแดนภาคใต้เกือบทุกจังหวัดยกเว้นจังหวัดปัตตานี ต่างก็มีอาณาเขตติดต่อกับมาเลเซีย และเมื่อพิจารณาถึงสภาพภูมิประเทศแล้ว จะเห็นได้ว่าบริเวณพรมแดนระหว่างไทยกับมาเลเซีย นั้น มิได้มีเครื่องกีดขวางทางธรรมชาติ อาทิ แม่น้ำ ภูเขา มาเป็นอุปสรรคการไปมาหาสู่กันแต่อย่างใด ทำให้การสัญจรไปมาเป็นไปโดยสะดวก

ฉะนั้นจึงเป็นผลให้ชนบทรอบนิยมและวัฒนธรรมจากดินแดนประเทศมาเลเซียหลังไหลเข้ามาได้โดยสะดวก ไม่ว่าจะเป็นในด้านผู้คน ภาษา ศาสนา และอื่น ๆ จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความคล้ายคลึงประเทศมาเลเซียมากกว่าไทย จึงไม่เป็นการแปลกประหลาดอะไรที่ประชาชนจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีชนบทรอบนิยมประเพณีนับถือศาสนาอิสลาม และใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน เช่นเดียวกับประชาชนในมาเลเซีย และมีความรู้สึกว่าเขาเป็นชาวมลายู ไม่ใช่ชาวไทย

ชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้แตกต่างไปจากชาวไทยในส่วนอื่นของประเทศแต่อย่างใด แม้ที่ว่าต่างก็มุ่งมั่นทำมาหากินด้วยความสงบสุข ไม่ค่อยกระตือรือร้นเข้ามาร่วมในกิจกรรมทางการเมือง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวไทยมุสลิมต่างยึดมั่นในคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด เป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ในลักษณะเช่นนี้น่าจะทำให้การปกครองชาวไทยมุสลิมเป็นไปโดยง่าย

แต่การณกลับตรงข้าม ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากว่านักการเมืองผู้เสียอำนาจบางคน ที่อาศัยอยู่ในเขตไทย และในเขตมาเลเซีย ได้ฉวยโอกาสจากการยึดมั่นในศาสนาอิสลามของชาวมุสลิมให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของฝ่ายตน ทำการรุญให้ชาวไทยมุสลิมหลงผิดคิดแบ่งแยกดินแดนออกจากประเทศไทย โดยยกเอาเรื่องเชื้อชาติ ภาษา และศาสนามาเป็นข้ออ้างว่าชาวมุสลิมไม่ใช่คนไทย แต่เป็นคนมลายู ดินแดน 4 จังหวัดภาคใต้เป็นของมลายูต้องปกครองกันเอง

นอกจากพวกคิดแบ่งแยกดินแดน และพวกฝ่ายค้านในมาเลเซียที่คอยสร้างความยุ่งยากทางการเมืองแล้ว พวกโจรเงินคอมมิวนิสต์ที่หลบหนีจากการปราบปรามของรัฐบาลมาเลเซียเข้ามาอาศัยหลบซ่อนอยู่ตามบริเวณพรมแดนก็มีส่วนสร้างความยุ่งยากในทางการเมืองด้วย เพราะพวกนี้ให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับพวกแบ่งแยกดินแดน และดำเนินการในลักษณะที่เป็นภัยต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศไทย จริงอยู่ที่ชาวไทยมุสลิมอาจจะมีภาษา ศาสนา ชนบทรอบนิยมประเพณีแตกต่างจากคนไทยส่วนใหญ่ โดยไปคล้ายคลึงกับประเทศเพื่อนบ้านของเรา แต่นั่นมิใช่สิ่งที่จะนำมาเป็นเครื่องแบ่งแยกชนชาติไทยได้

4. ชาวเขาในประเทศไทย

ขจิตภัย บุรุษพัฒน์ (2528) เขียนไว้ว่า เมื่อพิจารณาจากระยะเวลาการอพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยแล้วอาจแบ่งชาวเขาภาคเหนือของประเทศไทยออกเป็น 2 พวกด้วยกัน พวกแรก คือ ชนชาติที่เข้ามาอาศัยอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนชนชาติไทย ซึ่งได้แก่ พวกเอเชียตะวันออกเฉียง พวกที่สอง คือ ชนชาติซึ่งอพยพมาจาก พม่า จีน และ ลาว เข้ามาอาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทยในช่วงระยะเวลาหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ซึ่งได้แก่ชาวเขาในตระกูลทิเบต - พม่า และจีนเดิม

ชาวเขาพวกที่สองซึ่งอพยพมาจาก พม่า จีน และ ลาว เข้ามาอาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทยหลังพวกเอเชียตะวันออกเฉียง ได้แก่ชาวเขาในตระกูลทิเบต - พม่า และจีนเดิม พวกแรกได้รับอิทธิพลของชาวทิเบต ส่วนพวกที่สองมีคุณลักษณะด้วยทั่วไปคล้ายคลึงกับชนชาติจีนอยู่ไม่ใช่น้อย เป็นที่ยอมรับกันว่าถิ่นที่อยู่ดั้งเดิมของชาวเขาในตระกูลทิเบต - พม่านั้นได้แก่ดินแดนในตอนเหนือของพม่า สำหรับชาวเขาในตระกูลจีนเดิมนั้นเคยตั้งรกรากทำมาหากินอยู่ในมณฑลไกวเจา ยูนนาน ฮุนนำ และกวางสี ในประเทศจีน ชาวเขาเหล่านี้ได้อพยพลงใต้ผ่านตั้งเกี้ยว ลาว และพม่า เข้ามาอาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทยเมื่อประมาณ 100 ปีมานี้เอง

ลักษณะเผ่าพันธุ์ของชาวเขา กอร์ดอน ยัง (Gordon Young 1971) ได้ใช้ทิศทางการอพยพเป็นหลักในการแยกประเภทชาวเขาในภาคเหนือ โดยแบ่งออกเป็น 2 สาขา ประกอบไปด้วยชาวเขาเผ่าต่าง ๆ จำนวน 20 เผ่าด้วยกัน ดังต่อไปนี้ คือ

1. ชนชาติที่อพยพจากทางทิศใต้ไปสู่ภูมิภาคทางทิศเหนือ

ชนพวกนี้เรียกว่าพวกเอเชียตะวันออกเฉียง หรือเรียกเป็นคำเฉพาะในวิชาชาติพันธุ์วิทยาว่า "Autro - Asiatic" ตัวอย่างของชนชาตินี้ได้แก่ พวกที่มีเชื้อสายเดียวกันกับเผ่าว่า ซึ่งตกค้างอยู่ในภาคเหนือขณะนี้ สาขาของพวกว่าซึ่งอาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทยได้แก่ ละว้า ชมุ ซ่า ฮ่อ ถิ่น และผีตองเหลือง

2. ชนชาติที่อพยพจากทางทิศเหนือไปสู่ภูมิภาคทางใต้

ชนชาติเหล่านี้ ได้แก่ พวกจีน - ทิเบต (Sino - Tibet) ได้อพยพลงใต้ตามเส้นทางขนานกับการอพยพจากเหนือลงมาทางใต้ของชนชาติไทย แต่มาในระดับที่สูงกว่า และได้เข้ามาอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทยประมาณ 100 ปีมานี้เอง พวกจีน - ทิเบตนี้ได้แยกสาขาออกเป็น 2 พวกดังต่อไปนี้

- 2.1) พวกทิเบตพม่า (Tibeto-Berman) คนพวกนี้สืบเชื้อสายมาจาก พวก โลโลโนสุ (LoLo-Nosu) และมีลักษณะสอดคล้องว่าได้รับอิทธิพล ของ ชนชาติทิเบตอยู่มาก ชาวเขาซึ่งมีเผ่าพันธุ์เดียวกันกับพวกนี้ก็คือ อีก่อ ลีซอ มูเซอ และกะเหรี่ยง พวกมูเซอและกะเหรี่ยงยังได้แบ่งแยก เผ่าพันธุ์ย่อยลงไปอีก สำหรับพวกมูเซอนั้นประกอบด้วย มูเซอดำ มูเซอ แดง มูเซอซี มูเซอเซละ ส่วนพวกกะเหรี่ยงประกอบด้วยกะเหรี่ยงพว กะเหรี่ยงสกอ กะเหรี่ยงบเว และตองสู้
- 2.2) พวกจีนเดิม (Mair Chinese) ชนชาติในตระกูลจีนเดิมนี้มีความใกล้ชิด กับชนชาติจีนเป็นอย่างมาก ชาวเขาซึ่งมีเผ่าพันธุ์เดียวกันกับพวกนี้ได้แก่ แม้ว เย้า และจีนฮ่อ พวกแม้วนั้นมี 3 พวกด้วยกัน คือ แม้วดำ และ แม้วควมป้า สำหรับพวกจีนฮ่อมีถิ่นที่อยู่เดิมในมณฑลยูนนานและ มณฑลอื่น ๆ ในประเทศจีนเพิ่งเข้ามาตั้งหลักแหล่งบนภูเขาในจังหวัด เชียงใหม่และเชียงใหม่เมื่อไม่นานมานี้เอง พวกนี้ไม่ควรถือว่าเป็นชาว เขาในความหมายเช่นเดียวกับพวกชาวเขาที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น พวก ฮ่อนี้มีอาชีพและการศึกษาทุกระดับ และมีส่วนหนึ่งที่เข้ามาอยู่ในภาค เหนือของไทยมานานแล้ว อย่างไรก็ตามก็มีส่วนใหญ่ละทิ้งประเทศของตน มาในระหว่างสงครามกลางเมืองในประเทศจีน และสงครามโลกครั้งที่ สอง โดยได้เข้ามาสู่ประเทศไทยพร้อมกับหน่วยทหารจีนคณะชาติ ภาย หลังที่เกิดการปะทะกันระหว่างทหารพวกนี้กับทหารพม่า พวกฮ่อเหล่านี้ อ้างสิทธิในการเข้ามาอยู่ในประเทศไทยในฐานะผู้อพยพลี้ภัย

5. ผู้อพยพลี้ภัยชาติพม่า

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (2540) เขียนไว้ว่า ความเดือดร้อนวุ่นวายที่เกิดขึ้นในพม่า อันเป็นผล จากการปราบปรามกลุ่มกบฏต่าง ๆ ที่เริ่มขึ้นนับตั้งแต่พม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษเมื่อปี 2490 และเมื่อฝ่ายทหารทำการปฏิวัติเข้ามามีอำนาจในปี 2505 ก็ได้มีการปราบปรามกวาดล้างกอง กำลังชนกลุ่มน้อยอย่างรุนแรง นอกจากนี้ความยากลำบากทางเศรษฐกิจ ความไม่ปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สินในพื้นที่ที่มีการสู้รบและการช่วงชิงอิทธิพลระหว่างกำลังทหารฝ่ายรัฐบาลกับกอง กำลังชนกลุ่มน้อยได้เป็นสาเหตุสำคัญทำให้ชนกลุ่มน้อยพากันหลบหนีเข้ามาอยู่อาศัยในเขตไทย ในพื้นที่จังหวัดชายแดน 9 จังหวัดที่มีเขตแดนติดต่อกับพม่า ประกอบด้วย ระนอง ชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี กาญจนบุรี ตาก เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ทางราชการเรียกว่า ชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าที่หลบหนีเข้ามา ก่อนปี 2519 ว่าผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า

ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า ได้แก่ ชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ เช่น ไทยใหญ่ มอญ กะเหรี่ยง คนเชื้อสายไทย เนปาล ที่พากันหลบหนีเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยก่อนปี 2519 มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 47,000 คน ตัวเลขดังกล่าวนี้เป็นการสำรวจและจัดทำทะเบียนของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยในปี 2519 ปัจจุบันตัวเลขคงจะเปลี่ยนแปลงไปมากพอสมควร ทางราชการกำลังสำรวจจำนวนที่แน่นอนอยู่

ประเภทของผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า อาจจัดแบ่งประเภทของผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าได้ดังนี้

1. แบ่งตามเชื้อชาติ ผู้พลัดถิ่น ๔ ที่อาศัยกระจัดกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทางชายแดนด้านพม่ามีหลายเชื้อชาติได้แก่ กะเหรี่ยง มอญ ไทยใหญ่ คนเชื้อสายลาว คนเชื้อสายไทย เนปาล

2. แบ่งตามระยะเวลาการอพยพ ผู้พลัดถิ่นเหล่านี้ต่างพากันทยอยเข้าสู่ประเทศไทยในระยะเวลาที่ต่างกัน บางพวกเพิ่งจะเข้ามาในระยะเวลา 25 ปี เช่นผู้พลัดถิ่น ๔ ทางด้านจังหวัดระนอง กาญจนบุรี และบางกลุ่มอยู่มานานกว่า 45 ปี เช่นพวกไทยใหญ่ในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นต้น สำหรับการแบ่งตามระยะเวลาที่กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดขึ้นนั้น มีหลักเกณฑ์ว่าผู้พลัดถิ่น ๔ ที่เข้ามาก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519 ถือว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่จะต้องทำการสะกดกันและผลักดันอย่างเด็ดขาด โดยเจ้าหน้าที่จะจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายฐานหลบหนีเข้าเมืองโดยเคร่งครัดทุกราย

การมีนโยบายผ่อนปรนให้ผู้พลัดถิ่น ๔ ที่เข้ามาก่อนวันที่ 9 มีนาคม 2519 อยู่อาศัยเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการผลักดัน ในทางปฏิบัติแล้วคนเหล่านี้ได้ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่เป็นหลักแหล่ง มีการผ่อนปรนให้สามารถประกอบอาชีพได้บางประเภท ตลอดจนผ่อนผันให้ลูกหลานของคนเหล่านี้ได้เข้าศึกษาในโรงเรียน จึงดูเหมือนเป็นการยอมรับเป็นนัย ๆ ว่า ทางราชการจะไม่ส่งผู้พลัดถิ่น ๔ กลับเข้าไปในพม่า และการที่ลูกหลานของผู้พลัดถิ่น ๔ เกิดในประเทศไทยได้รับการศึกษาในโรงเรียนไทย ไม่ช้าไม่นานเด็กรุ่นใหม่เหล่านี้ก็จะผสมผสานกับคนไทยรับเอาวัฒนธรรมไทย และกลายเป็นคนไทยไปโดยทางพฤตินัยแม้จะยังไม่ได้รับสัญชาติไทยก็ตาม

3. แบ่งตามภูมิศาสตร์ ถ้าจะพิจารณาถึงถิ่นที่อยู่ของผู้พลัดถิ่น ๔ แล้ว อาจแบ่งได้เป็น 3 พื้นที่ คือ

พื้นที่ด้านใต้ ได้แก่ พื้นที่จังหวัดระนอง ชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ ผู้พลัดถิ่น ๔ ในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพวกที่เข้ามาขายแรงงานประกอบด้วย พวกพม่า มอญ และคนเชื้อสายไทยจากมะริด หรือคนไทยมะริด

พื้นที่ด้านตะวันตก ได้แก่ พื้นที่จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี และตาก ผู้พลัดถิ่น ๔ ส่วนใหญ่เป็นคนมอญ พม่า กะเหรี่ยง คนเชื้อสายลาว เนปาล และคนเชื้อสายไทย

พื้นที่ด้านเหนือ ได้แก่ พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และเชียงราย ผู้พลัดถิ่น ๔ ส่วนใหญ่เป็นพวกกะเหรี่ยง และไทยใหญ่

ถิ่นที่อยู่ของผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า ส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนด้านติดต่อกับพม่า

พื้นที่ด้านใต้ ได้แก่ จังหวัดระนอง ชุมพร และประจวบคีรีขันธ์ พื้นที่เกือบทุกอำเภอในจังหวัดเหล่านี้รวมทั้งอำเภอเมืองด้วย มีอาณาเขตติดต่อกับพม่า ดังนั้นจึงมีผู้พลัดถิ่น ๔ ชาวมอญพม่า และคนเชื้อสายไทย กระจายกันอยู่หลายอำเภอ

พื้นที่ด้านตะวันตก ได้แก่ จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี และตาก สำหรับจังหวัดราชบุรีผู้พลัดถิ่นอาศัยอยู่เฉพาะในอำเภอสวนผึ้ง ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับพม่า ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีผู้พลัดถิ่น ๔ อาศัยอยู่หลายอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอทองผาภูมิ อำเภอสังขละบุรี อำเภอไทยโยค และอำเภอศรีสวัสดิ์ จากตัวเลขกรมการปกครองเมื่อปี 2519 ปรากฏว่ามีผู้พลัดถิ่น ๔ ในจังหวัดกาญจนบุรีทั้งหมด 17,728 คน ในจำนวนนี้เป็นคนมอญมากที่สุด นอกจากนี้ก็มีคนพม่า คนเชื้อสายลาว กะเหรี่ยง เนปาล ในพื้นที่จังหวัดตาก ผู้พลัดถิ่น ๔ ส่วนใหญ่เป็นกะเหรี่ยงและคนเชื้อสายไทย

พื้นที่ด้านเหนือ ผู้พลัดถิ่น ๔ ส่วนใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นกะเหรี่ยงและไทยใหญ่ อาศัยกระจัดกระจายอยู่หลายอำเภอ เช่นอำเภอเมือง อำเภอขุนยวมและอำเภอแม่สะเรียง ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มีเพียง 2 - 3 อำเภอเท่านั้นที่มีผู้พลัดถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ได้แก่ อำเภอเชียงดาว อำเภอฝาง อำเภอแม่เฒ่า ส่วนผู้พลัดถิ่นในจังหวัดเชียงราย อาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกได้อพยพเข้ามาอาศัยนานกว่า 45 ปีแล้ว เช่นชาวไทยใหญ่ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อีกกลุ่มหนึ่งได้แก่พวกไทยใหญ่ที่บ้านเทอดไทยหรือบ้านหินแตก ซึ่งอพยพเข้ามาในระยะ 20 - 25 ปีที่ผ่านมา

สาเหตุในการหลบหนีเข้าไทย ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าพากันหลบหนีเข้ามาอาศัยอยู่ในไทย มีอยู่ 2 ประการด้วยกันคือ ปัจจัยที่เป็นเหตุผลผลักดันประการหนึ่ง และปัจจัยที่เป็นเหตุจูงใจอีกประการหนึ่ง

ปัจจัยที่เป็นเหตุผลผลักดัน (Push Factor)

1. ปัญหาด้านการเมือง ในพื้นที่ชายแดนพม่าส่วนใหญ่อยู่ภายใต้อิทธิพลของชนกลุ่มน้อยที่เป็นกบฏต่อรัฐบาลพม่า กองกำลังชนกลุ่มน้อยได้อาศัยบรรดาชาวบ้านในพื้นที่เขตอิทธิพลเป็นฐานในการส่งกำลังบำรุง มีการเก็บภาษีในเขตที่ยึดครองอยู่ รวมทั้งใช้เป็นหูเป็นตาในการหาข่าวความเคลื่อนไหวของทหารพม่า ราษฎรที่เป็นชนกลุ่มน้อยเหล่านี้บางคนก็เข้าร่วมกับกลุ่มกบฏด้วยความเต็มใจต้องการสถาปนารัฐอิสระของตนขึ้น เมื่อทหารพม่าสามารถเข้ามาควบคุมหมู่บ้านได้ก็มีความระแวงสงสัยชาวบ้านว่าเอาใจออกห่างฝ่ายรัฐบาล และสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน จึงเป็นผลให้ชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวบ้านธรรมดาพากันหลบหนีเข้าสู่เขตไทย เพื่อให้พ้นจากการถูกบีบคั้นของทั้งสองฝ่าย
2. ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในพื้นที่ชายแดนด้านพม่าที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของชนกลุ่มน้อยนั้น พอถึงช่วงฤดูแล้วของทุกปีรัฐบาลพม่าจะส่งกำลังทหารเข้ากวาดล้างตามจุดต่าง ๆ ที่เป็นฐานที่มั่นของกองกำลังชนกลุ่มน้อย ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นต้องได้รับบาดเจ็บ เสียชีวิต และทรัพย์สินได้รับความเสียหาย

ปัจจัยที่เป็นเหตุจูงใจ (Pull Factor)

1. ความโอบอ้อมอารีของคนไทย การอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของคนมอญ คนจีน และคนญวน ในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความโอบอ้อมอารีอันเป็นคุณลักษณะประจำชาติของคนไทย ทำให้เป็นเหตุจูงใจที่ทำให้ชนกลุ่มน้อยจากพม่าพากันเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยกลายมาเป็นผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าในขณะนี้
2. สภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่า เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกันทั้งหมดยกเว้นมาเลเซียก็ปรากฏว่าประเทศไทยมีสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าประเทศ

เหล่านั้น มีสภาพความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นสิ่งจูงใจให้ชนกลุ่มน้อยในพม่าเข้ามาแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าในประเทศไทย

3. ความอ่อนปรนของรัฐบาล จากอดีตที่ผ่านมาไม่เคยปรากฏว่าประเทศไทยมีนโยบายใช้กำลังสกัดกั้นหรือผลักดันผู้อพยพอย่างรุนแรงเลย จะเพ็งมีนโยบายสกัดกั้นผู้หลบหนีเข้าเมืองก็ในสมัยที่ผู้อพยพอินโดจีนจำนวนนับล้านคนหลังไหลหลบหนีเข้าไทยตั้งแต่ปี 2518 เป็นต้นมา แต่ก็ได้ดำเนินการรุนแรง เมื่อผู้อพยพกลุ่มต่าง ๆ เข้าสู่ประเทศไทยก็มีความมั่นใจว่าจะได้รับการผ่อนปรนให้อยู่อาศัยเป็นการชั่วคราว

5. บทบาทสื่อกับชนกลุ่มน้อย

ชนกลุ่มน้อยเป็นกลุ่มชนที่มีความแตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคม ทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา หรือขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น อีกทั้งสภาพการณ์ที่ดำรงอยู่ในสังคมก็มักประสบปัญหาขัดแย้งกับรัฐบาล เนื่องมาจากการไม่ได้รับโอกาสทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือการศึกษา เทียบเท่าคนส่วนใหญ่ในสังคม นอกจากนี้ในบางสังคมชนกลุ่มใหญ่ยังมีอคติเรื่องเผ่าพันธุ์ต่อชนกลุ่มน้อยถือว่าเป็นผู้อยู่นอกกลุ่มด้อยหรือต่ำกว่าตน มักแสดงออกในรูปศัพท์หรือฉายาที่ใช้เรียกกลุ่มอื่นในทางที่ไม่ดี เช่น คนนิโกรไม่ต้องการให้ถูกเรียกว่าเป็นนิเกอร์ (niggers) เป็นต้น (บรรพต วีระสัย, 2520)

โดยทั่วไปแล้วชนกลุ่มน้อยต้องการใช้หนังสือพิมพ์ที่เป็นกระแสหลักทำหน้าที่เป็นปากเสียงสะท้อนปัญหาที่ได้รับ เป็นตัวแทนปกป้องสิทธิประโยชน์ เผยแพร่อุดมการณ์ เป้าหมายการเรียกร้องต่อสู้ของพวกเขาให้สังคมภายนอกได้รับรู้ เกิดความเข้าใจและสนับสนุน ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์เป็นกระแสหลักสามารถเผยแพร่ไปได้กว้างไกล เข้าถึงผู้อ่านจำนวนมาก และที่สำคัญคือชนกลุ่มน้อยไม่มีเงินทุนมากพอที่จะจัดทำสื่อของตนเอง

แต่หากพิจารณาในแง่ข่าวสารหรือการสื่อสารในสังคมแล้ว ชนกลุ่มน้อยมักประสบปัญหาการเข้าถึงสื่อมวลชนหลักของสังคม ที่มักไม่ปรากฏข่าวสารของชนกลุ่มน้อยในสื่อมวลชนกระแสหลักเท่าไร ยกเว้นกรณีที่อาจส่งผลกระทบต่อวงกว้างระดับประเทศ Kessler (1984 อ้างโดย พรรณพิมล สระชะมาศ, 2538) กล่าวถึงลักษณะการเสนอข่าวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของหนังสือพิมพ์ไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ไม่เสนอเรื่องชนกลุ่มน้อยแต่อย่างใดเลย
2. ไม่เสนอในส่วนของความคิด เป้าหมายหรืออุดมการณ์ของชนกลุ่มน้อย แต่เสนอเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ขบวนการ การประท้วง เป็นต้น
3. เสนอในเชิงเหยียดหยันดูถูกความคิด มากกว่าจะเป็นการถกเถียงโต้แย้ง หรืออธิบายอย่างมีเหตุผล

ดังจะยกตัวอย่างการนำเสนอภาพคนผิวดำ ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีมากที่สุดในอเมริกา คือ ประมาณ 11 % (พ.ศ. 2520) ของประชากรอเมริกา (บรรพต วีระสัย, อ้างแล้ว) ซึ่งประสบปัญหาในสังคมมากอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การถูกกีดกันไม่ให้ได้รับการศึกษา ปัญหาความยากจนแล้ว สื่อมวลชนหรือหนังสือพิมพ์ของคนขาวยังมักให้ภาพในแง่ลบ เป็นอาชญากร ตัวตลก กับคนผิวดำอีกด้วย นอกจากนั้นคนผิวดำในอเมริกายังถูกกีดกันจากหนังสือพิมพ์ของคนขาว ไม่ให้ใช้ชื่อของตนเป็นเวทีในการเรียกร้องความเสมอภาค แม้ว่าคนผิวดำจะใช้เงินเป็นค่าโฆษณาเพื่อให้บทความต่อต้านการมีทาสของพวกเขาได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ก็ตาม

จากการศึกษาของ Teun A Van Dijk (อ้างในจิตราภรณ์ วนัสพงศ์, อ้างแล้ว) พบว่าในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ชาวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยและชาติพันธุ์นิยมในหน้าหนังสือพิมพ์ มีเนื้อหาเหยียดผิวที่ไม่โจ่งแจ้งและตรงไปตรงมาเหมือนแต่ก่อน แต่การให้ภาพลักษณ์ของชนกลุ่มน้อย ในฐานะที่เป็น "ตัวปัญหา" หรือ "ตัวอันตราย" ยังคงปรากฏอยู่ โดยเฉพาะในหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม

การวิเคราะห์หัวข้อข่าว (headline) นอกจากสะท้อนให้เห็นว่า นักหนังสือพิมพ์หรือบรรณาธิการคัดเลือกข่าวที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์อื่นมาเป็นข่าวอย่างไรแล้ว ข่าวยังเน้นให้เห็นบทบาทในด้านลบของชนกลุ่มน้อยอีกด้วย

การวิเคราะห์ประเด็นเรื่อง (subject) หัวเรื่อง (topic) ก็เช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่าภาพลักษณ์ของชนกลุ่มน้อย ยังซ้ำซากและจำกัดอยู่ในปัญหาเรื่องการอพยพย้ายถิ่น อาชญากรรม ความรุนแรง ในขณะที่ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยนั้น เช่น ประเด็นเรื่องการเมือง สังคม และวัฒนธรรม ได้รับการรายงานในหน้าหนังสือพิมพ์น้อยมาก ภาพลักษณ์ที่เป็นลบของชาติพันธุ์อื่น มิได้จำกัดอยู่เพียงการรายงานข่าวเท่านั้น แต่ยังปรากฏให้เห็นใน บทบรรณาธิการ บทความ บทวิเคราะห์ ซึ่งอธิบายให้เห็นบุ่มหลังของเรื่องนั้น ๆ อีกด้วย

ภาพลักษณ์ที่เป็นลบของชาติพันธุ์อื่น มิได้จำกัดอยู่เพียงการรายงานข่าวเท่านั้น แต่ยังปรากฏให้เห็นในงานเขียนชนิดอื่น ๆ เช่น บทบรรณาธิการ บทความ บทวิเคราะห์ ซึ่งอธิบายให้เห็นมุมมองหลังของเรื่องนั้น ๆ อีกด้วย และแหล่งข่าวที่เป็นสมาชิกของชนกลุ่มน้อยในสังคม ก็ได้รับการสัมภาษณ์หรือถูกอ้างเป็นแหล่งข่าวมาลงในข่าวน้อยกว่าบุคคลจากสถาบัน หรือองค์กรของชนชาติหลักในสังคม แม้ว่าเรื่องนั้นจะเป็นหัวข้อที่ชนกลุ่มน้อยมีความเชี่ยวชาญอยู่มากก็ตาม

บทสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ พบว่า หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ผลิตซ้ำแนวคิดเรื่องชาติพันธุ์นิยมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้อ่านส่วนมากมักจะเชื่อและเห็นตามความคิดของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อชนกลุ่มน้อย หนังสือพิมพ์ไม่เพียงแต่บอกว่าคนควรจะต้องคิดหรือพูดถึงเรื่องอะไรบ้าง แต่หนังสือพิมพ์ยังมีอิทธิพลในการแนะนำผู้อ่านว่า ควรคิดและพูดถึงเรื่องนั้น "อย่างไร" โดยเฉพาะในกรณีที่เรื่องนั้นเป็นเรื่องของชนกลุ่มน้อย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์ พบว่ามีงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์หลายชิ้น เช่น

ณรงค์ดี ศรีทานันท์ (2533) ศึกษาเรื่อง "เนื้อหาข่าวและแนวทางการคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย" โดยศึกษาหนังสือพิมพ์รายวัน 3 ประเภท คือประเภทเชิงคุณภาพ (สยามรัฐ, มติชน) ประเภทเชิงปริมาณ (ไทยรัฐ, เดลินิวส์) ประเภทกึ่งคุณภาพกึ่งปริมาณ (แนวหน้า, บ้านเมือง) พบว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ประเภทมีแนวโน้มในการเสนอข่าวหน้าหนึ่งเป็นข่าวในเชิงลบ (ข่าวเกี่ยวกับความเสียหายและความไม่พึงงาม) มากกว่าข่าวในเชิงบวก

จำนรรจ์ เขตบรรพต (2534) ศึกษาการวิเคราะห์บทบาทของหนังสือพิมพ์ ในการเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็กและการสำรวจความคิดเห็นของหน่วยงานพัฒนาเด็กที่มีต่อการเสนอเนื้อหาสิทธิเด็กในหนังสือพิมพ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา จากหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ไทยรัฐ บ้านเมือง และบอกโพสต์ ระหว่างวันที่ 21 พ.ย.2532 ถึง 31 ธ.ค.2533

โดยการศึกษาประกอบด้วย 2 ตอน คือ การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาบทบาทหนังสือพิมพ์ในการเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็ก และการสำรวจความคิดเห็นของหน่วยงานพัฒนาเด็กที่มีต่อการเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็กในหนังสือพิมพ์ ผลการศึกษามีดังนี้

1. หนังสือพิมพ์มีการเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็กในปริมาณที่จัดว่าน้อยมาก โดยหนังสือพิมพ์สยามรัฐเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็กต่อปริมาณเนื้อที่ทั้งหมดสูงที่สุด
2. หนังสือพิมพ์แสดงบทบาททางอ้อมในการเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็กมากกว่าแสดงบทบาทโดยตรง นอกจากนี้ การเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็กในหนังสือพิมพ์นั้นอยู่ในลักษณะบทความจากภายนอกมากที่สุด ดังนั้นหนังสือพิมพ์ยังมีบทบาทในการคัดเลือกกลั่นกรองบทความหรือข่าวสารจากภายนอกมาตีพิมพ์เสนอต่อผู้อ่านอีกด้วย
3. หนังสือพิมพ์มีแนวโน้มในการเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็กที่แสดงการสนับสนุนการให้สัตยาบรรณต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมากกว่าที่จะแสดงการคัดค้านหรือเป็นกลาง
4. หน่วยงานการพัฒนาเด็กส่วนใหญ่ยังเห็นว่าหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ยังแสดงบทบาทของตนเองไม่เพียงพอต่อการเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็กเนื่องจากปริมาณและความถี่ในการนำเสนอ น้อย ลักษณะการนำเสนอไม่เป็นที่น่าพอใจของหน่วยงานพัฒนาเด็กและเห็นว่าหนังสือพิมพ์มีบทบาทโดยตรงในการเสนอเนื้อหาด้านสิทธิเด็กน้อย รวมทั้งไม่พอใจต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ในระดับน้อยเช่นนี้

พรธมพิมล สระโษะมาศ (2538) ศึกษาบทบาทหนังสือพิมพ์มุสลิมในประเทศไทย โดยได้ศึกษาบทบาทที่มีต่อสังคมของหนังสือพิมพ์มุสลิมชื่อ “ทางนำ” ตั้งแต่ พ.ศ. 2526-2535 จำนวน 130 ฉบับ ผลการศึกษามีดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ “ทางนำ” มีบทบาทหน้าที่ต่อสังคม 7 ประการ คือ
 - บทบาทในการปกป้องศาสนาอิสลามและสิทธิประโยชน์
 - บทบาทในการเผยแพร่หลักการอิสลาม
 - บทบาทในการมีส่วนร่วมช่วยสร้างเอกภาพในสังคม
 - บทบาทในการเป็นแหล่งเผยแพร่ข่าวสาร
 - บทบาทในการแสดงความคิดเห็น
 - บทบาทในการสร้างความบันเทิงเริงรมย์
 - บทบาทในการเป็นสื่อกลางโฆษณา

ทั้งนี้ โดยมีหลักการอิสลามเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางในการแสดงบทบาทของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ”

2. บทบาทของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” สอดคล้องกับทฤษฎีหนังสือพิมพ์เพื่อชนกลุ่มน้อย ในแง่การทำหน้าที่เป็นตัวแทนความรู้สึกของกลุ่มและปกป้องสิทธิที่เสรีภาพของประชาชน

3. บทบาทของหนังสือพิมพ์ "ทางนำ" สอดคล้องกับทฤษฎีการสื่อสารมวลชนในโลกเสรี ในแง่การทำหน้าที่พื้นฐานของสื่อมวลชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มประเทศประชาธิปไตย ว่าหนังสือพิมพ์ควรทำหน้าที่ 4 ประการ คือ
 - หน้าที่ในการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม
 - หน้าที่ในการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์แปลความหมายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนรู้
 - หน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับสังคม
 - หน้าที่ให้ความบันเทิงที่มีสาระแก่สังคม

จิตราภรณ์ วนัสพงศ์ (2539) ศึกษาเรื่อง "ชาติพันธุ์นิยมในการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับประเทศลาวในหนังสือพิมพ์ไทย" เพื่อศึกษาแนวความคิดชาติพันธุ์นิยมที่สะท้อนอยู่ในเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ไทย การวิจัยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและสยามรัฐ ผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับ นำเสนอภาพลักษณะที่เป็นลบของลาวมากกว่าภาพลักษณะที่เป็นบวก แนวคิดด้านชาติพันธุ์นิยมมีอิทธิพลต่อการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับประเทศลาวในหนังสือพิมพ์ไทย โดยมีแนวคิดชาติพันธุ์นิยมสะท้อนออกมาในเนื้อหาข่าวบางช่วง และสนับสนุนแนวคิดชาติพันธุ์นิยมในการสร้างภาพลักษณะที่เป็นลบให้กับประเทศลาว

ธีรยุทธ ลาติพี (2542) ศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์ไทยในฐานะสถาบันทางสังคมว่ามีการสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ซึ่งมีสถานภาพเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมไทยออกมาอย่างไร ผลการศึกษาพบว่า

1. หนังสือพิมพ์ไทยมีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม ในรูปแบบของข่าวเป็นหลัก โดยปรากฏอยู่ในหน้าต่างประเทศมากกว่าหน้าอื่น ๆ และส่วนใหญ่ให้ความสำคัญไม่มากนัก โดยมักนำเสนอเป็นหัวข้อธรรมดา ส่วนประเภทเนื้อหาของเหตุการณ์ที่ถูกนำเสนอเป็นจำนวนมากที่สุดได้แก่เนื้อหาประเภทปัญหาสังคม-ความไม่สงบในสังคม-อาชญากรรม-วินาศกรรม และพบว่าเนื้อหาในเชิงลบจะถูกนำเสนอมากกว่าเนื้อหาในเชิงบวก นอกจากนี้ยังพบว่าหนังสือพิมพ์ไทยจะนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิมที่มีองค์ประกอบคุณค่าข่าวในด้านความเด่น ความขัดแย้ง ลึกลับ ซับซ้อน เร้าอารมณ์ค่อนข้างมาก
2. หนังสือพิมพ์ไทยมีความโน้มเอียงในการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นไปในทิศทางลบมากกว่าเนื้อหาในทิศทางบวกในเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับชาวมุสลิม

3. ภาพลักษณ์ของชาวมุสลิมที่ถูกนำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทยเป็นภาพลักษณ์ในเชิงลบมากกว่าภาพลักษณ์ในเชิงบวก

Robert H. Bohle (1987) ทำวิจัยเรื่อง Negativism News Selection Predictor พบว่า ชาวในเชิงลบจะถูกคัดเลือกโดยหนังสือพิมพ์มากกว่าลักษณะอื่น เพราะความเป็นลบจะให้คุณค่าในรายละเอียดมากกว่า มีความคลุมเครือน้อยกว่า และถ้าในสิ่งแวดล้อมเดียวกันความเป็นลบจะถูกสังเกตและจดจำได้ดีกว่าและช่วงเวลาที่ได้รับของผู้สื่อข่าว ความเป็นลบจะง่ายต่อการทำข่าว เพราะสังเกตเห็นง่ายและมีความชัดเจนมากกว่าความเป็นบวกในข่าว นอกจากนั้นเมื่อผู้สื่อข่าวต้องเลือกข่าวส่วนที่เป็นลบและส่วนที่เป็นบวกในเรื่องเดียวกัน เขาจะเลือกเสนอส่วนที่เป็นลบมากกว่าแม้ว่า ข่าวจะมีคุณค่าข่าวเท่ากัน โดยได้สรุปเป็นข้อสังเกตเกี่ยวกับชาวในเชิงลบ ดังต่อไปนี้

1. ชาวในเชิงลบมักมีความถี่ในการถูกคัดเลือก นำเสนอทางหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์และวิทยุมากกว่าชาวในเชิงบวก
2. ชาวในเชิงลบมองเห็นได้ง่ายและถ้าผู้อ่านข่าวได้อ่านข่าวที่มีเหตุการณ์คลุมเครือไม่ชัดเจนว่าเป็นชาวในเชิงลบหรือในเชิงบวก ผู้อ่านจะตัดสินใจว่าเป็นชาวในเชิงลบมากกว่า
3. ชาวในเชิงลบจะสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถตอบสนองความต้องการชาวในเชิงลบในตัวผู้อ่านได้
4. ชาวในเชิงลบมักเป็นข่าวที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดมากกว่าชาวในเชิงบวก ทั้งในด้านความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่ไม่ค่อยปรากฏในข่าวเท่าใด อีกทั้งชาวในเชิงลบไม่สามารถคาดการณ์ได้ จึงทำให้ชาวในเชิงลบถูกเข้าใจว่าเป็นเอกลักษณ์ความเป็นข่าวมากกว่า

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

1. การนำเสนอเนื้อหาข่าวและการคัดเลือกข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมีแนวโน้มในการนำเสนอชาวในเชิงลบ เหตุที่ชาวในเชิงลบมักจะถูกนำเสนอโดยหนังสือพิมพ์มากกว่าลักษณะอื่น ๆ เพราะมองเห็นได้ง่าย สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถตอบสนองความต้องการชาวในเชิงลบในตัวผู้อ่านได้ อันนำมาสู่ข้อสมมติฐานในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยในหนังสือพิมพ์รายวันว่าน่าจะมีความโน้มเอียงที่จะนำเสนอเนื้อหาที่เป็นไปในทิศทางลบ
2. หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการคัดเลือกรายการข่าวสารจากภายนอกมาตีพิมพ์เสนอต่อผู้อ่าน รวมถึงมีการแสดงบทบาทในการสนับสนุน เป็นกลาง หรือคัดค้านต่อกรณีที่เกิดขึ้นใน

สังคมดั่งนั้น หนังสือพิมพ์ก็น่าที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ ต่อการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย

3. กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยต้องการให้สื่อมวลชนหลักของสังคมเป็นตัวกลางในการสะท้อนภาพปัญหา ความต้องการของตนสู่ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศด้วยความเป็นกลาง แต่จากผลการวิจัยต่าง ๆ มักพบว่าหนังสือพิมพ์นำเสนอภาพลักษณ์ของบางชนชาติเป็นลบมากกว่าภาพลักษณ์ที่เป็นบวก อันแสดงถึงอิทธิพลของชาติพันธุ์นิยมที่มีต่อการนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับชนชาติอื่นในหนังสือพิมพ์รายวัน

4. การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวัน เกี่ยวกับชาวมุสลิมซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในประเทศไทย มีความโน้มเอียงที่จะเสนอเนื้อหาที่เป็นไปในทิศทางลบมากกว่าเนื้อหาในทิศทางบวก รวมทั้งให้ภาพลักษณ์ที่เป็นลบของชาวมุสลิมมากกว่าภาพลักษณ์ในเชิงบวก อันนำมาสู่ข้อสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยซึ่งมีสถานะเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศจะมีแนวโน้มเช่นเดียวกัน

จากแนวคิดที่นำมาประมวลข้างต้นสามารถใช้เป็นแนวทางในการนิยามศัพท์ กำหนดสมมติฐาน และสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

นิยามศัพท์

หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ภาษาไทย ที่ใช้ชื่อเดียวกัน ออกติดต่อกันเป็นรายวัน ออกวางจำหน่ายทั่วประเทศ และเป็นหนังสือพิมพ์กระแสหลักในสังคมไทย ในเล่มประกอบไปด้วยข้อเขียนต่าง ๆ ทั้งข่าว บทบรรณาธิการ คอลัมน์ประจำต่าง ๆ และโฆษณา โดยหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในที่นี้ จะหมายถึงหนังสือพิมพ์ที่ใช้ศึกษา จำนวน 2 ชื่อฉบับคือ ไทยรัฐ และมติชนรายวัน

กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ชนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน เช่น คนจีน คนพม่า คนลาว คนอินเดีย เป็นต้น ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมอยู่ด้วยพร้อมกัน เป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์นับถือศาสนาเดียวกัน ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย 5 กลุ่ม คือ คนจีน คนอินเดีย คนพม่า ชาวเขา ชาวไทยมุสลิมภาคใต้ เหตุที่เลือกศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าว

เพราะเห็นว่า เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดภายในสังคมไทย ทางด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ มีประวัติเกี่ยวข้องกับสังคมไทยมาช้านาน โดยมีสถานะเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคม

การสะท้อนภาพกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทย หมายถึง การนำเสนอเรื่องราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับกิจการ ความเคลื่อนไหวของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งเหตุการณ์ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เข้าไปเกี่ยวข้อง ถูกกล่าวถึง หรือถูกพาดพิงถึง ในรูปของข้อเขียน เป็นข่าว บทบรรณาธิการ บทความ รายงาน/สารคดี คอลัมน์ประจำต่าง ๆ รวมทั้งภาพข่าว/ภาพประกอบ เนื้อหา และภาพการ์ตูน ทางหน้าหนังสือพิมพ์ โดยที่เรื่องราวนั้นจะมีส่วนก่อให้เกิดผลกระทบไม่ทางใดก็ทางหนึ่งต่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม รวมทั้งเนื้อหาที่นำเสนอมีส่วนในการรับรู้ต่อภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ของผู้อ่านด้วย

ลักษณะการนำเสนอ หมายถึง การสะท้อนภาพของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยของหนังสือพิมพ์รายวัน ในลักษณะต่าง ๆ ที่ศึกษาในครั้งนี้ แบ่งเป็น

1. รูปแบบการนำเสนอ หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยของหนังสือพิมพ์รายวัน ที่ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ คือ ข่าว บทบรรณาธิการ บทความ รายงาน/สารคดี คอลัมน์ประจำ ภาพข่าว/ภาพประกอบเนื้อหา และภาพการ์ตูน

2. ประเภทของเนื้อหาที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง เนื้อหาของเรื่องราวที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน ว่าเป็นเนื้อหาประเภทใด ซึ่งประกอบไปด้วย เนื้อหาประเภทการเมืองในประเทศ การเมืองระหว่างประเทศ สงคราม การเคลื่อนไหวทางการเมือง การศึกษา อาชญากรรม เป็นต้น

3. ประเด็นเหตุการณ์ด้านดี - ด้านร้าย หมายถึง การนำเสนอเนื้อหาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย โดยพิจารณาว่าเป็นประเด็นเหตุการณ์ในด้านดีหรือด้านร้าย โดยประเด็นเหตุการณ์ด้านดี จะเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยที่เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนา ความก้าวหน้า ความสำเร็จ ฯลฯ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งสะท้อนสิ่งที่ดีงาม ส่วนประเด็นเหตุการณ์ด้านร้าย คือเนื้อหาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยทางด้านร้ายในชุมชน สังคม เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับสงคราม ความขัดแย้ง ปัญหาสังคม อาชญากรรม ฯลฯ ซึ่งสะท้อนสิ่งที่เลวร้าย หรือปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ออกมา

4. การนำเสนอเนื้อหาตามองค์ประกอบคุณค่าข่าว หมายถึง การพิจารณาการนำเสนอเนื้อหาของเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยพิจารณาจากองค์ประกอบคุณค่าข่าวของเนื้อหาที่นำเสนอ โดยพิจารณาตามองค์ประกอบคุณค่าข่าวดังต่อไปนี้ คือ ความเด่น, ความขัดแย้ง, ความลึกกลับ ชับซ้อน ซ่อนเงื่อน เร้าอารมณ์และความรู้สึก, ความสำคัญและผลกระทบ, ความใกล้ชิด, ความก้าวหน้า, ความหายหน้า และความแปลกใหม่

5. สถานที่เกิดเหตุการณ์ หมายถึง สถานที่เกิดเหตุการณ์ในเนื้อหาที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวัน

ภาพลักษณ์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีความเป็นจริงแต่เป็นความจริงเพียงบางส่วน มีลักษณะกว้าง ๆ เห็นได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม ไม่ซับซ้อน ถูกย่อยให้เข้าใจง่าย มีลักษณะโดดเด่นเพื่อให้จำได้ โดยอาจไม่ได้เป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ติดตัว สิ่งที่ถูกกล่าวถึงนั้น แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น และผู้อ่านรับรู้ได้จากการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชน ในที่นี้หมายถึง การนำเสนอเรื่องราวของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในบทบาทต่าง ๆ ที่ให้ภาพในใจของผู้รับรู้ในทิศทางบวกหรือลบ

ภาพลักษณ์ในเชิงบวก หมายถึง ภาพในใจของผู้อ่าน ที่ทำให้เกิดความรู้สึกในทางบวกต่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยอนุมานจากคำ วลี ประโยค หรือข้อความใด ๆ ที่สะท้อนให้เห็นคุณลักษณะที่ดีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น เป็นมิตร มีวัฒนธรรม ฉลาด ทันสมัย มีความจริงใจ เป็นต้น

ภาพลักษณ์ในเชิงลบ หมายถึง ภาพในใจของผู้อ่าน ที่ทำให้เกิดความรู้สึกในทางลบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยอนุมานจากคำ วลี ประโยค หรือข้อความใด ๆ ที่สะท้อนให้เห็นคุณลักษณะด้านเลวร้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ความไม่จริงใจ เจ้าเล่ห์ ด้อยพัฒนา กระจายสงคราม โหดร้าย เป็นต้น รวมถึงการใช้ภาษาเรียกชื่อและการรับรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น คนจีนเรียกว่าเจ๊ก การรับรู้เกี่ยวกับคนอินเดียว่า เจอแขกให้ตีแขกก่อนตึง ฯลฯ

สมมติฐานการวิจัย

1. หนังสือพิมพ์รายวันมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยในรูปแบบของข่าวมากกว่ารูปแบบอื่น ๆ

2. หนังสือพิมพ์รายวันมักนำเสนอประเด็นของเหตุการณ์ด้านร้าย มากกว่าประเด็นเหตุการณ์ด้านดีในเรื่องที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทย

3. ภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยที่ถูกนำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันมักเป็นภาพลักษณ์ในบทบาทเชิงลบ มากกว่าภาพลักษณ์ในบทบาทเชิงบวก

กรอบแนวคิดการวิจัย

